

شه پوئل / ۱۵۲

موزه خانه کانی گه وره ی ئور و پیا و نه مریکا قورئان گه لی ده سنوسی وه قفی داره مرواری، سککه گه لی زه مانی پاتشایه تی نه و نه بینری، داره مرواری یه که م ژنی کوردی موسلماننه که گه یشته پله ی پاشایه تی، داره مرواری له و په ره ی سر به خوئی و ده سه لآ تا میری کردوه. موخته سه م تاخرین خه لیفه ی عه باسی که به رزی و ناوداری داره مرواری ئه دی له بهر ه سودی تا نه و شوینه ی توانیای کارشکینی نه کردو فه له کانیسی لیهان نه دا تا هیرش به رنه سر ولآته موسلمان نشینه کان و نه ویش هیرشی مه غوله کان بو. هه لاکو خان موخته سه می عه باسی کوشت و له ۶۵۶ کوچیدا، دوایی به خیلافه تی عه باسی هینا و زوری له ولآته موسلمان نشینه کانی ویران کرد، به داخه وه له کاتی هیرشی مه غولا داره مرواری نه مابو، لام وایه نه گه ر ما با چلون فه له کانی تیک شکاند مه غوله کانیسی نه شکاند و ئه ی تاراندن، تورانشا، کوری داره مرواری له سه ر کار بو به لام زییک و نه به زی و کارزانی و لیها توئی دایکی خوئی نه بو. نه مه بو کورته یه ک له سه ر گوزه شتی داره مرواری نه و ئافره ته به ناو بانگه کورده، که برازی شیرکو بووه و له ره سن وره گه زی سه لآحه دین نه یوبی کوردستان بو، که میژوی جهان نه و به یه کییک له ئافره تانی بی وینه ی جهان داناوه و زور له ئیندیرا گاندی و تاجر ژیرتر و به ده سه لآت تریو.

ژن له روانگای قورئانه وه:- بایه خی زوری پیدراوه، به لام شازالمه خوینه کان رهفتاریان به قورئان نه کرده، خواله ئایه تی نه نفوسیدا فه رمویه تی (ومن آیاته آن خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا لیها) جا چونکا پیوه ند له نیو خاو و خیزاندا به تاییه ت، وه له نیو هه موی ئینساندا به گشتی نیازی به جوئی جازیه و که ششی دل و

اسه رچاوه: گوئاری ژنی روزنه ژماره ی ۱۴ گولانی سالی ۱۳۴۶ هه تاوی و ۲۵۸۰ کوردی و ۱۹۶۸ زاینی و کتیبی ژنانی نامی ئیسلام و ئیران چاپی سالی ۱۳۳۸ هه تاوی، کتیبی باوی کومه لایه تی و میژویی، گرشه ی کوردستان لاپه ره کانی ۲۳ تا ۲۹ ژماره (۵) چاپی سالی ۱۳۶۰ هه تاوی و ریکه وتی ۱۹۸۱ از سالی ۲ تاران، کتیبی ژیناوه ری زانایانی کورد له جیهانی ئیسلامه تی یا که نجینه ی فره هنگ و زانست چاپی سالی ۱۳۶۶ هه تاوی تاران لاپه ره کانی ۷۱۳ تا ۷۱۹، کوواری ئاوینه ژماره ی ۴ په ره ی ۴۲ تا ۴۷. که باسی داره مرواری: شجرة الدر ملکه المسلمین له سروه ی ژماره ی ۴۱ چاپی ۱۳۶۸ که نه حمه دبه گزارده له سه قره وه بوئی نارده وه، به ناوی نه وه وه له په ره ی ۱۸ تا ۲۱ له چاپدراوه و دوایی نه وه له له یه کی ژماره کانی سروه راست کراوته وه و (شه پوئل).

شه پۆل / ۱۵۳

دهرونه وه هه به چ له باری ئه نبوژنه یامه عنه وی، ئه وه به که خواله دواییدا فهرمویه تی (و جعل بینکم موده و رحمه) مه وه دده ت و ره حمه تم له نیو ئیوه دا، دانا، ئه وسا بو دو پاته و ته ئکید فهرمویه تی (ان فی ذلک لایات لقوم یتفکرون) سه رنج را کیشه که قور ئان له ئایه تدا ئامانج و هه ده ف له ژن هیئان یا شوکردن، سوکنایی هاتن و ئارامشی له بهر چاوگر تووه. نه ک دیلی و کاره که ری ژن، قور ئان به ته عبیری پرواتای (لتسکنوا) مه به ست گه ئیکی زور گرینگی را که یاندوه، وینه ی ئه م واتایه له ئایه تی ۱۸۹ سوره ی ئه عرافیشدا هاتووه (هو الذی خلقکم من نفس واحده و جعل منها زوجها لیسکن الیها) به راستی وجودی ژن و میرد به و تایه تیا نه وه که خو افه رمویه تی که ئینسان هو ی سوکنایی و ئار او قار اگر تنه، دیاره ئارامش خو ی له ژیاندا به کیکه له مه واهیبی گه وری خوا، وه ئه م ئارامش و سوکنایی هاتنه، لیره وه به، که ئه م دوانه موکه میل و ته و او کاره وه ی به کترن و هو ی خو شی و شادی و گه شه و په رورده کردنی به کترن، هه ر به که بی ئه وی دیکه ناته و اووه، داماووه، دیاره ئه وانه ی خو یان به ره به نی ده هیلنه وه، نیشانه ی را وه ستانی پله ی پیگه یشتنیانه، وه کاتی ئینسان له (ره به نیه وه) بیه وی بجیته نیو ژیانی خاوخیرانیه وه، شه خسییه ت و که سایه تیکی تازه په یدا ده کاوله کوپ و کو مه لدا هه ست به بهر پرس ی ده کاو ته عادولی رو حی بو به دیدی، چ له باری رو حی و چ له باری له ش ولا ره وه و چ له روانگای تاکی یاله باری کو مه لا یه تیه وه، سوکنایی دیی و خو ی له ژیاندا، به شه ریکی ژیان له ده ردو رهنج و خو شی و ناخو شی کوپ و کو مه ل ده زانی. جائه گه ر جوان بیر بکه ی نه وه، ده زانین کورد چ بهر له ئیسلام و چ دوای ئیسلام که به دل و به ئیختیار دینی ئیسلامی وه ر گرتووه، له کوپ و کو مه لدا خو ی به بهر پرس زانیوه و خزمه تی زوری به فه ره ننگ و ته مه دون و شارستانیته کردوه، که میژو شایه ده و کوردزاتهن بوژن و کچ ریژی داناوه و ژنی به شه ریکی ژیان له خو شی و ناخو شی خو ی زانیوه، به لام دراوسیپون له گه ل سو لتان ره شادی تورکی وه سمانی و ناله پی پان (نادرشای هه وشار) لیکو له ر: ناصر - ی نازادپور نوسیویه تی: نادرشای هه وشار له هوژی کورد - ی وجیرانه زالمه کان له نیو نه ته وه ی کوردیشدا شوینی داخست وه که سانی په یدا بون به

شه پوئل / ۱۵۴

بی ریژی پروانه ژنان، جاکاتی ئەم خووه ناموو ناشیرینو ناشیاوه خه ریکو خوبخزینتیه تیوکورد، ئەوه بو گه وره زاناو شاعیران و پیاوانی ئاینی و موسلیح و دلسوزی وه که مه لای گه وره و حاجی قادر و گوران و بیکهس وقانیه به گزته و خووه ناموو ناشیرینه داهاتن و به دژی ئەوباوه، نامویه که وتنه مله به ملانی کردن، کاتی دیان کچی کورد له مافی کومه لایه تی، رامیاری ئابوری، بی بهش کراوه و چاویان له خوی سولتان ره شاد و ناله پی پان کردوه له نیومال و خیزاندا، وه کو کور ته ماشای کچ ناکری، ته نانهت شو کردنیشی به دهست خوی نیبه و له هیچ دهره و مهینه تیکدا هاواری کچ به هیچ کوئی ناگا، مه لای گه وره لیان به جواب هات و ئیستاله سهر ئیمه به تایهت له سهر روناک بیران و رو حانیان پیویسته به پیی قورئان و به پیی خورسکی ئیسلامی و ئینسانی. له گه ل ئەم خووه ناموو و ناشیرینه مله به ملانی بکهین و ئیجازه نه دهین کچ ژن به ژنه یی بکری و ئەبی به کچ و ژن مافی قورئانی پی بدری وه به پیی فرمودهی (طلب العلم فریضة علی کل مسلم و مسلمة) ریگای سهر که وتن و پیگه یشتنی زیاتر و ریگای خویندن بو کچانی کورد باشتر خوش بکهین تاژن که نیوهی کومه له دوانه که وی، دیاره ئە گهرژن و کچ له کورده واریدا دوا بکه وی و وه ک تائیتا خوی سولتان ره شاد و ناله پی پانیان فیر کردین تا کور و کومه لگای کورد له کاروانی عیلم و زانین و هونهری روژ زیاتر، دوا بکه وی جابو ئەوهی نه ته وهی کورد دوانه که وی و به لکو پیشکه وی، ئەبی بکوشین ژن و کچ له کورده واریدا باشتر پیشکه وی تا کومه لگای کورده واری سهر که وی و پیشکه وی.

حه بیران خانم دونبه لی به ماله ی دونبه لی وه کو (مهفتون) عبدالرزاق دونبه لی و به ها ئەدین دونبه لی و مه زنه کانی تری به ماله ی دونبه لی هه موله خو و گونده کانی لای خو بون هه ندی لایان وایه حه بیران خانمی دونبه لی له ته وریز و هه ندی تریش لایان وایه له (نه خجه وان) له دایک بوه که

۱- گرشه ی کوردستان ژمارهس - ۱ - سالی - ۱ - په ره ی ۱۴ چاپی ۱۹۸۱/۳/۱ - و ۲۵۹۳/۱۲/۳۰ ک و ره شه مه (پولان) ۱۳۵۹ ی هتاوی تاران (شه پوئل). من (شه پوئل) له ژماره ی ۱ - گرشه ی کوردستان که له ۱۹۸۱/۳/۱ ی زاینی له چاپ درا و بلاو کرایه وه، بو ئەوه کورده واری را چله کینین که خوی بیگانه و ناموو ناشیرین سه بارهت به کچ و ژن له خو مان دور بخهینه وه و ژن به ژن به کچ نه کهین و ریگای ته ره فی بو کچان له بهرچا و بگرین شیعه کانی قانیمان بلاو کرده وه که دهردی کچ له کور و کورده واری بن دهس سولتان رشاد و حاکمه ناموو زالمه کان له و بارو بابه ته وه نیشان ئەدا.

شبه پوئل / ۱۵۵

دوای پهیمان نامه‌ی تورکومان چایی له نه خجه و انه وه گه را ونه ته وه و که ریم خانی باوکی
حه یران خانم گوندی (خانه‌قای سوری) لای ورمیی له لایه نایب السلطنه وه پیدراوه، به لام
ده سگیرانه که‌ی حه یران خانم نه‌ی توانیوه بگه پرتیه وه بو تازر بایجان و له تا کاما حه یران خانم له
دهردو سوژی دوری ده سگیرانه که‌ی چهن غه زلی زور جوان و پرواتای دانا وه و زیاتر له ۸۰
سال ژیا وه و گوپا تا روژگاری شا ناصره دین قاچار ماوه. نه مهش غه زه لیک له حه یران

بر محفل خود راه مده اهل هوس را	در دور شکر، دور برانند مگس را
گلزار که از روی گل ماه تو خالی است	خار است به من با تو کنم میل قفس را
صد وای به حال دل آن کس که نداند	از ناله مرغان چمن بانک جرس را
فریاد که نادیده رخ یار خودم بست	آه دل برگشته به من راه نفس را
حیران، به فدای تو بران مدعیان	خوبان نگذارند به محفل همه کس را

هیمان:

خواهم به تو از غم نهانی بنمایم شرح داستانی
روزی ز قضای آسمانی دل را به هزار مهربانی

برداز کف من جهان جانی

مشهور جهان خرد بینی غارتگر جان به ناز بینی
در فهم و کمال به قرینی خورشید جمال و مه جبینی

شیرین سخنی شکر دهانی

هم خور مراد و هم ملک خود گنجینه جمال و مارگیسو
نسرین بدنی و عنبرین بو غارتگر جان به خال هندو

با چشم سیاه جان ستانی

ناوی هندی له ناو داران دونبولی:

دونبولیه کان له سالی ۶۰۷ ی مانگیه وه له شامه وه هاتونه ته هریمی سه کمن تاوا که
به عیسا دونبولی به خشراوه، له پاشان چونه ته چوره - قه لای سمیران، لای چوره س، قهره
زیاته دین، جیگای دئی بستم یا (بهستان) به قسه ته ولیا چه له پی. ده سیان کرده به حوکومهت

شہ پوئل / ۱۵۶

کردن۔ دونبولہ کان لہ کوردانی یه زیدین: یه ز ته، یه زه د که له تاو یستادا به واتای فریشته و پهری هاتووہ۔ دونبولیہ کان لہ گهل سہ لاحتدین بون و دوای هاتونه لای خو، له ۱۹ ربیع الثانی ۱۰۱۲ ی مانگی که له ته ورزیز پاشای تورکی عوسمانیان دزی و بردیانه (نیک پهی) لای زه نگان بولای شاهه باسی سہ فہوی، سہ لمان به گک: سولتان سوپاشی دونبولی بووہ حاکمی سہ لمانس و چورہس، چون خو به هوی عوسمانیان ویران کرابو، سہ لمان به گک کوری شاو پردی و نه وهی حاجی به گی کوژراوله ۹۵۵ ی مانکیدا، سہ لمان به گک ۱۰۳۴ به ملاوہ که شاهه باس مرد بو، ماوہی ۲۲ سال حوکومه تی کرد تا له ۱۰۴۰ دامردو جه میشد سولتانی مامیشی بووہ حاکمی مہرہند۔ یا عبدالرزاق دونبولی که له ۱۲۴۳ وفاتی کردوہ و کتیبی (ریاض الجنہ و تجربہ الاحرار) نویسوہ و شاعیر بوہ بی بهاء الدین محمد بن عبدالرزاق دونبولی که تاریخی دنابلہ ی نویسوہ و نویسخہ ی خہ تی ٹوہ له کتیبخانہ ی میلادی. ته ورزیز به ژومارہی ۱۷۹۹ هہ یہ۔ یافہ قیر۔ ی کوری حوسہ ینعہ لی دونبولی له ۱۲۷۳ دا ٹه میش تاریخی دنابلہ ی نویسوہ۔ یا حوسہ ین خان دونبولی که ٹه میش تاریخی دنابلہ ی نویسوہ۔

له ۱۰۴۹ که په یمانی قہسر۔ ی شیرین، له نیوان شاسہ فی و پاشای عوسمانی مورکرا گرینگی چورہس که له زه مانی سہ لمان سولتان دونبولی دہسی پیکرابو له دہورہی ٹه یوب خان و مورته زا قولی کوری زیاتر گرینگی پیدراو بوہ ناویندی بازرگانی، نه جه فقولیکان۔ خوداداد خان۔ جه عفر قولیکان۔ ٹه میر ٹه رسہ لانخان۔ مہ محمودخان خاور۔ شہ ہبازخان قورساول باشی۔ محمہد سادقخان۔ سولہ یمانخان کوری حوسہ ینقولیکان۔ نه جه فقولیکان۔ خانم حہیران دونبولی، صاحب دونبولی، شہوقی ته ورزیزی دونبولی، کورانی عبدالرزاق دونبولی: (بہاء الدین تاغا، حاجی محمہ داغا، علی که ناز ناوی: غہریب بوہ، مہ محموداغا)۔ دونبولیہ کانی شاخہ ی کاشان: له شہوالی ۱۲۱۸ ی مانگی که روس، عہروس، شاری گہنجہ ی داگیر کرد شہری روسیہ ی ته زاری و ٹیران دہسی پی کرد، شاری خوئی که بوکی شارہ کانی ٹیران بوو ٹه حمہ دخان دونبولی سازی دابو، ۱۱۷۰ قلای خوئی بو خوئی ساز کردبو که چوار دہروازہ ی هہ بو: (دہروازہ ی چورہس، شوراب، ٹه ستنبول، حیبابان) که به هوئی روس له ناو

شه پۆل / ۱۵۷

چو و خراب کرا - ئەمەش ناوی هەندی له و ناو دارانه: ئەمیر خان سەردار - حاتەمخان -
ئیسماعیل خان لە کک، ئیبراهیم خان، مەتەب خان، ئیمامەلیخان - حەسەنەلیخان ئاجودانباشی
- حاجی میرزا ئاقاسی، حاجی میرزا عەبدوللا - میرزا ئەحمەدخان، نەجەفەلیخان، میرزا
جەبار نازم مەهام، سەد دەله، مومتاز مولک، موفەخە مولمولک، عەلائو سەلتەنە - (شه پۆل) ۱.

هۆنە - شعر:

چە سازد گر کسی بیمار باشد؟	طیبیش در پس دیوار باشد؟
نە در هجران بۆد صبر و قرارش	نە راهش در بر دلدار باشد؟
سرش در بستر و رنجور و نالان	دلش در حسرت دیدار باشد؟
بە حال بلبلی صد وای کورا	گلشن اندر میان خار باشد؟
چە باشد حال عاشق در زمانی	کە نزد یار صد اغیار باشد؟

لە دواییدا چۆنەتە خو، کوردانی دونبۆلی لە ۱۶۰۷ی مانگی یەوہ لە شاموہ هینراونەتە ئیران و
چورەس و خووہ ئەحمەد خان دونبۆلی پەنجاسال و ۶ مانگ حوکومەتی کردوہ و دونبۆلی بنە
مالەیکی گەورەن و لە سەر ئایینی یەزیدی: یاری، یارسانبۆن و پیاوی ئایینی وە ک (احمد بن
نصر فقیہ شافعی و علی بن ابی بکر سلیمان محدث) یان تیدا هەلکە و تووہ. دونبۆلیانی کاشانیش
ناودارن وە ک صبا (ئەبولحەسەن) موسیقی زانی ناودار لە دونبۆلیانە ۱.

۳۲- صاحبه سولتان خانمی کچی که ریمخان له هۆزی که نگەر لوی دونبەلی که له شیعردا
(شهباز) ناز ناوی بوه، خیزانی ئەبولفەتح خان کوری مورتەزاقلیخانێ دوهمی دونبەلی، که
ئافرەتی زۆر زاناو له زانستی ئەستیرە ناسیدا نوسراوہ گەلی، زۆرە و هۆنە و شیعری جوانیشی

-۱

کوواری نیشتمان بلاوکه رهوهی بیری ژێ - کاف ژماره ی ۳، ۴ سالی یه کهم سهراوه زور بیهندان - ی ۱۳۲۲ ی کوچی
ههتاوی که سهردیره که ی بهم ئایه ته به: (نَضْرِمِنْ اللّٰهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشْرُ الْمُؤْمِنِینَ) دهس پیی ته کا. به ناوی ژنیکی بوژی
کورد (حهیران خانمی دونبۆلی) بره شیعریکی ئەو ئافرهتهی به زمانی فارسی له پهره ی ۲۹ و ۳۰ له چاپ داوه. بروانه
کوواری نیشتمان ته موزی ۱۹۴۳ و مایسی ۱۹۴۴ ی زاین، زمانی حالی کومه له ی ژیکاف که ما مۆستا دوکتور جه مال
نهبز به بوته ی تپهر بونی چل سال به سهر ئەو کوواره دا له ته موزی ۱۹۸۲ زاینی به بهر کول و لیکۆلینه وه له چاپی
داوه ته وه (شه پۆل).

شه پۆل / ۱۵۸

هه به و له فهنی ئینشا و له زۆری له سه نایعی زه ریفه، زۆر شاره زا و خوش خهت و دهس و قه له م جوان بووه.

شهزاده حسن دلیر و لشکرشکن است شهزاده با کمال شیرین سخن است
در باغ شهنشی خرامان سروی است در گلشن خسروی گل یاسمن است^۲
بو زیاتر ناسینی ناودارانی دونبولی پروانسه بهرگی ۴ کومه له و تارنی (وارگه و ناودارانی کورد) نوسراوی (شه پۆل) په ره ی ۳۰۳ تا ۳۲۰ و ۳۲۶ تا ۳۳۱

کوردی شوانکاره

شوانکاره، هۆریکی کوردی زۆر ئازاو نه به زه و له پینج تیره و هۆز، پیکهاتوووه. رۆژ گاریک له نیو جهرگه ی فارسدا حوکومه تی سه ره به خویان هه بووه و نزیکه ی سه دو په نجاسال ئه و حوکومه ته، هه ر ماوه.
دامه زینه ری حوکومه تی شوانکاره، ئه میر فه ضله وه ی به، که کوری عه لی کوری چه سه نی ئه بیوبی بووه، کۆبه ی ماموستا جه میل رۆژ به یانی - حوکومه تی شوانکاره سالی [۴۲۱ ی مانگی و ریکه وتی ۱۰۳۵ ی زاینی] دامه زراوه و تا سالی [۷۵۶ ی مانگی و ۱۳۵۵ ی زاینی] هه ر به رده وام بووه، کورد و کوردستانی ئه مین زه کی ته رجه مه ی محمه د عه لی عه ونی، چاپی به غا، په ره ی ۱۳۷ نه قل له کۆبه ی شه ره فنا مه به کوردی په ره ی ۶۴ چاپی دو ه سالی ۱۹۸۱ ی زاینی تاران چاپخانه ی جه و اهیری.

هه ر که سی فه ره ننگ و زانین به دهس بیئی
ره حمه ت و به ره که ت به سه ر خویدا ده بارینی (شه پۆل)

۱- تاریخی خو نوسراوی دوکتور محمد ئه مین ریاحی و بادی سه با (شه پۆل). زانایانی ئازربایجان لاپه ره ی ۱۲۶؛ باشترین شیعر لاپه ره ی ۸۱۳- کۆوارنی ئه رمه غان س - ۹ ش ۵ و ۶ لاپه ره ی ۳۰۷- مه شاهیر الکورد لاپه ره ی ۲۳۳ و مه شاهیر کورد ئوستاد بابا مه ردۆخ رۆحانی شیواج لاپه ره ۳۴۰ و ۳۴۱ و ئه شعار برگزیده حیران خانم که له لایه ن خانم نه فی یوا له باکو سالی ۱۹۸۸ از لاپه ره ی ۱۴۲ نوسراوه و مه جله ی نه شر دانش ژماره ی ۶ سال دهم میهر و آبان چاپی تاران و ژیناوه ری زانایانی کورد ج ۲ لاپه ی ۱۸۴ شه پۆل.
۲- آثار الشیعه ج ۴ لاپه ره ی ۲۱۲. خیرات جسان لاپه ره ی ۱۱۷- تاریخی مشاهیر کورد بابا مه ردۆخ رۆحانی شیواج لاپه ره ی ۳۴۱ (شه پۆل).

نه‌ورۆزی پیروۆز

سه‌ره‌تا

قسه‌کردنی تازه له نه‌ورۆز سه‌خته‌و ساز نادری، نه‌ورۆز جیژنیکی نه‌ته‌وه‌یی په، جه‌ژنی نه‌ته‌وايه‌تیش هه‌موو کهس ده‌یناسی که چیه‌و چلۆنه، نه‌رۆز گشت سالی ده‌گیردری و ساز ده‌دری. هه‌موو سالیکی قسه‌ی لیده‌کری و شیعر به‌ه‌ژن و بالایدا ده‌وتری. زۆریان وتوه‌و زۆر باسی نه‌ورۆز بیستراوه، جا وای نیازی به‌دوو پاته‌کردنه‌وه‌ نیه؟ بۆچ، چونکه هه‌یه مه‌گه‌ر خوتان نه‌ورۆز دوو پاته‌ناکه‌نه‌وه؟ جا قسه‌کردن و ئاخواتن له‌بابه‌ت نه‌ورۆزه‌وه به‌چه‌ن پاته‌بیسین، له‌عیلم، ئه‌ده‌ب، زانین و ویزاوه‌ریدا ته‌کرار بیهوده‌یه‌و ماندوه‌ینه‌ره، ئاوه‌ز ته‌کرار په‌سه‌ند ناکا، به‌لام هست و ئیحساس ته‌کراری خوش ده‌وی، خۆرسک و ته‌بیعه‌ت ته‌کراری پێ خوشه، کۆرو کۆمه‌ل نیازی به‌ته‌کراره، سروشتیان له‌دوو پاته‌بوونه‌وه ساز داوه، کۆرو کۆمه‌لگا به‌دوو پاته‌بوونه‌وه به‌هیز ده‌بی، ئیحساس به‌ته‌کرار گیان ده‌گری. نه‌ورۆز داستان و چریکه‌ی جوانی و خوشییکه‌که له‌ودا خۆرسک، ئیحساس و کۆمه‌لگا هه‌ر سێک له‌کار دان.

نه‌ورۆز، که چه‌ندین سه‌ده‌یه به‌سه‌رگشت جیژنه‌کانی، جیهاندا ناز ده‌کاوه‌خر ده‌فرۆشی، له‌و رووه‌وه‌یه، که یه‌ک قه‌راردادی ده‌س کردی کۆمه‌لایه‌تی و یا یه‌ک جیژنی داسه‌پاوی رامیاری و سیاسی نیه، جیژنی جیهانه‌و روژی شادمانی زه‌وی، دۆل، هه‌رد، ئاسمان، روژو خۆره، وه‌جۆش و خروشی ده‌م کردنه‌وه‌ی گۆل و گیاو جیژنی له‌دایک‌بوون و گیاشین بوونه، که پرو ته‌ژی له‌که‌ف و کۆلی هه‌ر سه‌ره‌تاو سه‌ره‌لدان و په‌یدا‌بوونیکه. جه‌ژنه‌کانی دیکه‌ زۆربه‌ی خه‌لک له‌فابریقه، مه‌زرا، ده‌شت و ده‌ر، کۆچه‌و کۆلان، بازار، باغ و بیستان، وه‌له‌نیو داوینی بژوینی خۆرسک و کشت و کال و چیا، شاخ و هه‌ردو دۆل ده‌گریته‌وه‌و له‌نیو هۆده‌و خانوی ته‌نگ و تاریک، له‌پشتی درگای داخراو کۆده‌کاته‌وه، له‌چایخانه، کافه، کاباره، ژیرزه‌وی، سالۆن، تالار، باله‌خانه‌و له‌نیو مالان، له‌هه‌وای گه‌رمی به‌رنه‌وت، گازیلی و گاز، رووناک به‌چۆله‌چرا، یا چرای قه‌ره‌پلیته، له‌رزۆک به‌دوکه‌ل له‌نیو خانوی قه‌راوی یا سپی کار، جوان و رازاوه‌به‌گۆلی کاغزی،

مقەوایی، مۆمی، بۆنی ھەلالە و عەترەتە تەبەیی دەکاو... بەلام نەورۆز دەستی خەلکی دەگرێ لە مال و بن میچ، درگای بەستراو، ھەوای خەفە، لە لای دیواری بەرزو بلیند، لە شارو دی، لە نیو کونجی مال و ھۆدە، دەری دەھینێ و دەیباتە نیو خۆرسکی ئازاد و بێ سنور، گەرم لە بەھار، رووناک بە خۆرە تاو، تەژی لە بزوتنی بەدیھینان و ئافراندن و خولقاندن، جوان و رازاوە بە باو بۆران و نەخشاو، بە گۆل و گیا و شە تاو، قەلپەزە و تافەگە ی کانیاو، رازاوە بە گەزیزە ی بەھاری و سەوزە و شینگە ی دەم ئاو، یا شە تاو، خوشبو، بە بۆی بارانی بەھاری، بە بۆنی پونگە، بە بۆنی خاکی نەورۆز و بەھاری لقەداری داھاتوو شکاوی باران و بیکە وتو، پاک و بیخەوش و بین خوش، بە گۆل کردنی داران، گۆل زەردو گۆل ھەناران، بە جیوہ دەرکردنی داران، بە خۆرە ی باران کە دینی بینی خوشی بەھاران.

نەورۆزی پیرۆز، بێرەو ھەری یەکی گەورە یە، بێرەو ھەری خزمایەتی مروڤ لە گەل خۆرسکدا، ھەموو سالیکی ئەم رۆلە فرامۆشکارە، کە سەرگەرمی کاروباری دەسکردو سازدراوی پر پیچ و خەمی خۆیەتی، دایکی خۆی نیشتمان لە بێر دەباتەو و بەو بێرھاتنەو و ھەسوسە ھینی نەورۆز، خۆ دەخاتەو و باوھشی ئەو، و لە گەل ئەو ئەم گەزبانەو و دیدار تازە کردنەو و دەکاتە جیژن و خوشی. زارووک لە باوھشی دایکدا، خۆی دەبینیتەو و دایکیش لە کەنار زارووکدا لە خوشیا دەگەشیتەو و گۆل و چرو دەردەکا، ئەسرین و رووندکی شەوق و خوشی دەبارینی و ھاواری خوشی رادەگەینی، جوان و جاحیل دەبیتەو و عومری لە نوێ بو دەنوسریتەو، دوبارە دەبوژیتەو، بە دیتنەو و یوسفی گومبوی سوماسی بی بیلە ی چاوی جوانی، جوان و بینا و بیدار دەبیتەو و دەبوژیتەو و دەپرازیتەو و دەخەملی. ژیارو شارستانی ئیمە، دەسکردی ئیمە ی بەرە ی مروڤ، ھەرچی پر پیچ تر و سەنگین تر دەبی، نیاز بە گەرانەو، دووبارە ناسەو ھەری و ناسینەو زیاتر دەبی. دیارە خۆرسک و تەبیەت لە بەھاردا لە نیو دل و دەرونی مروڤدا زیاتر دەبوژیتەو و گیانی پی دەبەخشی، جا بەمجۆرە یە کە نەورۆز بەراو ھەژوی ئاداب و رسومی کە پیر دەبن و دەسوین و دەپوین و لە کار دەکەون، جار جارەش بی ھودە و بی کەلک دیتە بەرچاو، نەورۆزی پیرۆز، بە تواناتر و بە ھیزتر دەبی، و ھە داھاتویەکی تازە تر و بە مەزە تر و درەخشان تری ھە یە، چونکە نەورۆز رینگایەکی سیوھمی گرتۆتە بەر کە جەنگی دیرینە یی کە لە رۆژگارانی (لائوتیزۆ کونفوسیوس) تا رۆژگاری (روسۆ و

ویلتیر) هه بووه و هه یه، دهی کاته ناشتی و پیکه وه سازان.

نهورۆز ته نیا ده ره تانیک بو ئاسایشت، گه ران و خوش رابوردن نیه، نیازی زه روری کوۆر و کوۆمه له ی به ره ی مرو فایه تی یه. هه روا، خوۆراک، ژیان و ژیتی نه ته وه یه کیشه، دنیا یی که له سه ر بنه ره تی گوۆریان، تیاچون و پوان و سوان، پسان و لیک ترازان، له ناو چون، تیک سمپران، له کیس چون و له دهس ده رچون، ساز دریاوه، جیگایی که له ودا ئه وه ی سابته و ناگوۆری و هه میشه پایه داره، ته نیا گوۆریانه و نا پایه داری یه، چ شتیک ده توانی نه ته وه یه ک، کوۆر و کوۆمه لگایه ک، له راست ئه رابه ی بی به زه یی زه مان له پوان و سوان راگری، که به سه ر هه موو شتیکدا تل ده خواو ده گه پری و وردو خاشی ده کاو ده بهاری و ده روا، وه هه ر بناخه یه ک ده شکینی و هه ر شیرازه یه ک هه ل ده وه شینیته وه، له تیاچون و نه مان پیاریزی.

هیچ نه ته وه یه ک، به یه ک نه سل و دوو نه سل شگل ناگری، نه ته وه، کوۆمه لی پیکه وه لکاوی نه سلگه لی مه والی زۆره، به لام زه مان ئه م تیخه له بی به زه یی یه، پیوه ندی به ره و نه سه له کان ده بری و ده ی پسینی، نیوان ئیمه و رابوردوان - ئه وانه ی که گیانی کوۆر و کوۆمه لگای ئیمه و نه ته وه ی ئیمه یان ساز داوه. دوۆلی مه ترسی داری میژوو قوۆل کریاوه، سه ته کانی نیو به تال، ئیمه ی له وان جیا کردۆته وه، ته نیاو ته نیا باوی نیو کورده وارین، که ئیمه یان به نهینی دور له به رچاوی جه لادی زه مان له م دوۆله قوۆله، پر مه ترسیه، راده په رینن و رایان په رانوین، ئیمه له گه ل باو باپیران، باوۆ کالمان، وه له گه ل رابوردوماندا، ناسیاومان ده که ن، له نیو چاوی پاکی ئه م باوی کورده واری یه ن، که ئیمه حوزوری ئه وان له کات و ساتی سه رده می خوۆمان، له نیزیک خوۆمان و له نیو جه رگه ی خوۆمان هه ست بکه یین، وه خوۆشمان له نیو ئه واندا ده بینین.

جه ژنی نهورۆزی پیروۆز، یه کئی له پایه دارترین و جوان ترین داب و ده ستوره کانی نیو کورده واری یه، که له ماله باوانه وه، له کوۆر و کالانه وه به یادگار بوۆمان جیماوه.

له وه ده مه ی دا وا داب و ده ستوری باوی نهورۆز به ریوه ده بری، وه ک ئه وه ی مرو ف خوی له هه موو نهورۆزه کاندایه بینن که هه موو سالیک له کورده واریدا ئه نجام ده دری، له وه هه ل و مه رجه دا شانوی تاریک و روون و گشت لاپه ره ی ره ش و سپی میژووی نه ته وه ی که ونارای ئیمه ی کورده له به رامبه ر چاوماندا هه ل

ده ریتهوه، بهریژهو بهسان دهروا، باوهر بهوه که نه تهوهی تیمه هه موسالو وهرزینک، لهه نیشمانه، جیژنی نهو روزیان گرتووه، ئەم بیرو باوهرانه مان، له میشکدا، دههینیه جموجول که ئاریایی: کورد: ماد! هه موسالیک، ته نانهت لهه ساله یشدا، که ئەسکه ندهر، رومه تی ئەم خاک و نیشمانه ی به خوینی پاک و گهش و ئالی نه تهوهی تیمه رهنگین کردبو، له که نار بلیسه بلیسی ناگری نهو روزی پیروز، له کورده واریدا، قه قه ف گره مه شخه لانی ده چو به گهروی ئاسماندا، ههر لهه روزگارهدا، ولاتی داگیرکراو جیژنی نهو روزی تیدا پیروز ده کرا، به بیرو پروایی زیاتر و پستهو تر ده چون به به رهو پیری نهو روزهوه، جاهه مو به کدهنگ و پر به دل ئەم ئاوازه یان ده خویند:

واروژ هه لات له بهندهنی به رزی ولاتهوه - جیژنیکی کوئی کورده به خوشی و بههاتهوه.
ته نانهت لهه سه ر ده مه ی وا (پیشمه رگه) سه ربازانی عه ره ب له سه ر پیل زه هاو،
بانه ولای نه هاوهند و پاوه و هه ورامان، له که نار ئاگردانه کانی سارد و کوژاوه، جیژنی
نهو روزیان، ده گرت. له سه رده می هیرشی عه ره ب بو کوردستان، شایه رینک له کوشت و
برین و تالان و به دیل گرتن و سته می هیرش کاران، خه بهر، ده داو به شاعر و هونه ده لی:
هورموزگان رمان ئاتران کوژان ویشان شاردهوه، گه وه ره ی گه وه ره کان
زورکار ئه ره ب کردنه خاپور گونداوئی پاله، به شی شاره زور
ژنی و که نه یه کان، وه دیل بشینا پیا ئازا تلایا ژروی هونینا
ره وشت زه رده شت مه نووه بیکهس به زه یه ک نکا هورموز وه هیه چه کس (۱)
لهه سالانه داو له هه موساله کانی وه ک ئەه موساله سه خت و تووشه، نهو روز بیخود یا
ته نیا بو خوشی نه بووه، به لکو بو راگه یاندنی مان و به رده وامی هه بون و بونی
نه تهوهی کورده، وه نیشانه ی پتوهند له گه ل رابوردویه ک، که زه مان و روداوه ی
شوم و ویرانگه ری روزگار، هه میسه بو پسان و لیک هه لیچران و

(۱) گوندا، گونا، ئی پاله: ئەم خه ته، ئەم هه ریسه - ئەم هونراوه به زوانی گورانی کوردین، ههروه ک ئەمین زه کی به گ فەرمویه تی ئەم هونه له په راویزی ۱۸ له سه ر لاپه ره ی ۱۱ له کیتی خه باتی سونیان - ی کورد نوسراوی واسیلی نیکیتین چاپ کراوه، (فهرموده ی ماموستا روزبه یانی) نه قل له کوژاری گرشه ی کوردستان چاپی گولانی ۱۳۶۰ و ۱۹۸۱ ی زاینی ژماره ی دوهم و سیه م سالی دوهم تاران که به کم ژماره ی گرشه ی کوردستان له مارس ۱۹۸۱ ی زاینی له چاپ دراوه و بلاو کراوه تهوه (شه پوئل).

نه‌روزی پیرۆز شه‌پۆل / ۱۶۳

جیاوازی خوازی و تومی دوبه‌ره‌کایه‌تی چاندن، کوشاوه‌و دژ و دوژمنانیشمان ده‌سه‌چیله‌یان بو هیناوه‌و ئاگری کزی و که‌نه‌فتی و له‌به‌ر یه‌ک پسانیان بو خوش کردوین.

نه‌روۆز له‌گشت ده‌م و چاخیکدا ئازیز و ریزدار بووه، له‌به‌رچاوی موغان، موبدان، وه‌له‌به‌ر چاوی موسلمانیش ریزی تایه‌تی هه‌بووه. هه‌موو نه‌روۆزیان لا خوشه‌ویست بووه، به‌زمانی خویمان قسه‌یان له‌نه‌روۆز کردووه، ته‌نانه‌ت فه‌یله‌سوفان و زانایانیش وتویانه: نه‌روۆز یه‌که‌م روژی ئافراندن و به‌دیھینانی عاله‌مه، که‌ ئورموزد له‌نه‌روۆزا ده‌ستی به‌خیلقه‌ت کردن کردووه‌و له‌شه‌ش روژ دا ئه‌م کاره‌ی ئه‌نجام داوه، جا هه‌ر له‌م بابه‌ته‌وه‌یه، که‌ یه‌که‌مین روژی ئاخه‌لیوه (خاکه‌لیوه: نو‌سان) یان به‌هورموزد ناو نپاوه.

چهند ئه‌فسانه‌یه‌کی جوانه‌و له‌به‌ر دلانه، جوانتر له‌واقیعه‌ت! به‌راستی مه‌گه‌ر هه‌ر که‌سی هه‌ست به‌وه‌ناکا، که‌ یه‌که‌م روژی به‌هار، هه‌ر ده‌لیی: یه‌که‌م روژی ئافراندنه. دیاره‌ ئه‌و روژه‌ی وا خوا دنیای داناوه‌ده‌بی ئه‌و روژه‌ نه‌وگ روژ بوو بی که‌ ئه‌مروبه‌ نه‌روۆز ناو ده‌برئی، ده‌بی به‌هار، یه‌که‌م کژ، وه‌خاکه‌لیوه‌یش یه‌که‌م مانگ و ئه‌و روژیش یه‌که‌م روژی خیلقه‌ت بی، نابی خوا دنیا و خو‌رسکی له‌پاییز یا له‌زستان یا له‌هاوین دا ده‌ست پین کردبی و به‌دیھینا بی. دیاره‌ له‌سه‌ره‌تای به‌هارا گول و گیا ده‌ستیان به‌سه‌وز بوون و شین بوون کردووه، رویشتی ئاوی چه‌م و کانیاو، چرو، یا شکوفه‌کردنی دارو ده‌وه‌ن، پشکوتنی گول و گیاو لیو کردنه‌وه‌ی گولاله‌ و گه‌زیزه، یانی نه‌روۆز: نه‌وگ روژ.

له‌ ئاو‌یستادا له‌ دو‌عا و نزیاه‌کدا که‌ له‌ نه‌روۆزدا ده‌خویندرا یه‌وه، به‌مجوره‌یه: ئه‌ی پاشا له‌ جیژنی خاکه‌لیوه‌دا (نو‌سان) دا ئازادی بگه‌ر پینش، به‌گیان و دینی کیان سروش بده، بو تویه‌ زانایایی و بینایی، به‌کارزانی بژی، به‌خویی، هه‌ژیر و شاد بوون له‌سه‌ر ته‌ختی به‌خت به‌... باوی پینشینان به‌ مرو‌فانی و کارچاکی و وه‌رزش و دادگه‌ری و راستی و دروستی راگه‌ر، سه‌ر به‌رزو بلیند بی و ته‌مه‌نت له‌ نوی بنوسرته‌وه‌و ئه‌سپت ساغ و پینش برکی ده‌ری دوژمن بی. بازت ، نه‌چیر گریبی، کارت راست، وه‌ک تیر بی... پینشه‌ت هونه‌رو زانایی، به‌ریز بی و دوژمنت کزو بی تین، مالت ئاوا له‌ ژیاندا کامه‌وابی.

ئه‌وه‌ی له‌م نزاو پارانه‌وه‌ ده‌رده‌که‌وی ئاره‌زوی چاکخو‌وازه‌ی خه‌لکه‌ له‌ سالی

شه پوئل / ۱۶۴ نه ورۆزی پیرۆز

نوی، ئاره زوگه لی ئه وانه له بابته چاکی و چاکه کردن و میرائنی یه. هیز و کامرائنی، بایه خدان به زانایان و هونه روه رانه. له راستی دا نه ورۆز ئایینی خه لکه و به سودی ئه وانه، رازو ره مزی مانه وه یشی هه ره له وه دایه.

بوچ نه ورۆز ۱۲ رۆزه؟

پیشینان ژبانی خویمان له روی کاکه شانگه ل و ئه ستیره کانه وه و اتا کر دووه، له بن ته وژمی ئه ستیره ناسیدا، له بوتوزامیا، ماد: کورده کان ته مهنی جیهانیان به دوانزه هه زار سال دانیاه، ئاسمان و زهوی تیک ده رمین و نه زمی جیهان ده شیوی، له ئاسماندا، دوانزه بورجیان دیوه، که دوانزه ئه ستیره، حاکمه به سه ریاندا، جا هه ره له بهر ئه وه، سالیان به دوانزه مانگ ناو بر دووه، له ورۆزانه دا دوانزه جوړ دانه یان چاندووه، تا سه وزترین و گه شترینیان هه لپه ژیرن، باوه ریان و ابووه ته گه ره نه ورۆز به خه م یا شادی رابویردری، سال به و شیوه ده بی.

رۆژی سیانزه وینه ی پایانی ئه و دوانزه هه زار نه زمه یه، یانی دوای دوانزه ده و ره، ئالۆزی و بی سه رو به ره یی یه، جا بوینی نه حسه. به قسه ی دوکتور میهر دادی به هار، حه وت سین پیوه نندی له ته ک حه وت ئه ستیره (سه یاره) دا هه یه که چاره نووسی به ره ی مروّف به ده ست ئه وان ده زانرا. ئه وه یه شاعیر ده لی:

هفت کوبک که هست عالم را قمر است و عطارد و زهره

گاه از آن نظام و گاه خلل شمس و مریخ و مشتری و زحل

قال علی قز لجی علیه الرحمة و ترتیبها متساعداً هکذا.

خه لک له نه وگ رۆژا ده ستیان له کار ده کیشا و خه ریکی کایه و گه مه و گالته و گه پ ده بوون. هه ندی لایان وایه شوینه واری جیژنی (گموک) ی بابلایان له نه ورۆز دا هه یه. نه وگ رۆژ یادگاری جه مشیدی جه مه، ئه و پاشا ئوستوره یه. له به را باوه ر، و ابووه که هه ره مردویه ک، قرو هیزینکی هه یه که له ۲۶ ی ره شه مه و ره شانگ ده چیه ته دیدهنی مردووه کان، ئه وانه له ئاسمانه وه دین و بو ماوه ی ده رۆژ لای مردووه کان ده مینه وه، جا هه ره له بهر نه مه له رۆژه کانی ئاخری سالدا خه لک چونه ته دیدهنی مردووه کان و خوړاک و ئاو یان بو بردون و ریزیان لیگر توون.

به هاتنی نه ورۆز یا یه که می بورجی (حه مه ل) نیوگو ی باکوری، خه لک چونه ته دیدهنی گه و ره کانیان و دیاریان بو بردون، له پینچ رۆزه ی یه که م دا گوپرائنی حوکومه تی، وه رگرتنی مالیات (شه که زه کات) و دانان و لابر دنی کار به ده ستان

نه‌روژي پيروژ شه پوئل / ۱۶۵

نه‌نجام دراوه، ته‌نانه‌ت ميري نه‌روژي يا مير ميران، بو‌ماوه‌ي پينچ روژ له‌سه‌ر ته‌خت دانيشتووه‌و خه‌لکي لابر دووه، يا له‌سه‌ر کاري داناون، تانه‌زم تيک بده‌ن و ده‌وره‌يي تازه به‌دي بهينن.

له روژي شه‌شم که تايه‌تي نيزيکان بووه و چين، باري تايه‌تي به خويه‌وه گرتووه، له نه‌روژدا پاشا به جلک و به‌رگي جوان و تازه بوردي يه‌ماني له‌ده‌ربار حازر ده‌بوو، ده‌کو‌شا يه‌که‌م که‌س که‌س که‌ ديته ده‌ربار، پاک بې، وه‌ک رو‌حاني. جا باو بووه پيشه‌واياني ديني ديارى وه‌ک شير، تير و که‌وان، قه‌له‌م يان بو‌شا ده‌برد، هه‌روا شينکه‌ي تازه چه‌کره کردو، باو بووه و له‌و روژه‌دا به‌نديان نازاد کراون، مرو‌ف، ژن، پياو، کچ و کور له‌ده‌م چلام و تاوکو ده‌بوونه‌وه و تاويان به‌يه‌کدا ده‌کرد. پريشکه پريشکيان به‌يه‌کدا کرد، تاگردانه‌کانيان پاک ده‌کرده‌وه، له‌دوايي داشه‌کر يا هه‌نگوينيان ده‌خوارد، باو بووه به‌ر له‌هه‌ر شتي، سه‌ر له‌به‌ياني نه‌وگ روژ، سي جار له‌سه‌ر يه‌ک هه‌نگوينيان خواردووه، رو‌نيان له‌به‌ده‌ني خو‌ه‌لسويوه، تا له‌نه‌خوشي و ناخوشي و بې به‌ختي دور بن، هو‌ده‌ي نشيمه‌نيان ده‌پازانه‌وه، گوژه، گولداني گول و کاسه‌ي تاگردانيان له‌وي داده‌نا تانيو ته‌و هو‌ده بين خوش و خوش بې. بو‌بون خوشي، داري عوديان ده‌خسته نيو تاوري تاگردانه‌کان، باوه‌ريان و ابووه، هه‌رکه‌س ده‌بې به‌ده‌ستي خوي دارو چرپي له‌سه‌ر تاگره‌که‌داني و يادي مردووه‌کان بکا.

له‌سه‌ر خوانچه‌کان جه‌وت شاخه له‌داره پاکه‌کاني زه‌يتون، بي، هه‌نارو... يان داده‌نا، وه له‌جه‌وت پياله‌دا سکه‌ي سپي و نوي يان داده‌نا، که‌جه‌وت سين دور نيه يادگاري ته‌وه بې، چه‌ن جو‌ر تومي کشت و کاليش له‌۱۲ روژي نه‌روژدا چاندووه، تا هه‌ر کام باشتر هه‌ليانداوه و گه‌ش تر بوون، له‌و ساله‌دا به‌به‌هاره يا پايژه کيل، که‌لکي ليوه‌ر بگرن. دور نيه سه‌وه‌زه داچاندني نه‌روژ يادگاري ته‌وه بې، هه‌روه‌ک جلکي نوي، ديارى بردن، ديدنه‌ي گه‌وره‌کان، له‌ئاخري جه‌وتوي سالدا، سرنجدان به‌شيريني، ديدنه‌ي مرو‌في خوش قه‌ده‌م يا خوشبه‌خت له‌يه‌که‌م کات و ساتي روژي نه‌روژ دور نيه، ريشه‌ي له‌مه‌دا هه‌بې که‌له‌گه‌ل ئاداب و رسومي ديني و ئيسلامي تيکه‌ل بووه.

ته‌و جو‌ره‌ي ميژوو ده‌نووسي: يه‌که‌م هوژ و نه‌ته‌وه‌يه‌ک که‌هاتونه‌ته‌نم

شه پوئل / ۱۶۶ نه روژزی پیروژ

سه رزه وی به ناریایی: ماد و کورد بوون^(۱). ثم هوژه، هیندو ناریایی بوون. ناریایی به کان نازا، نه به ز، پر ته قالا، کوشا، باوه پر به خو، به ته مه دون و خاوه ن ژیار و شارستانی به ت بوون، خییوی خویانی جیا جیا بوون، وه ک: ئیندرا، وارونا، نه گنی و میتوه (میترا). له نیو ناریاییه کان (ماد: کورده کان) زه رده شت سه ری هه لداوه و کتیبه که یشی نیوی ناویستایه، نه وه به قانبع ده فه رمی:

کیتی زه رده شت که ناویستایه وه ک باقی کتیبه خه لات خودایه
به زمان هه ورامی هاته سه ر به شهر یانی های زه رده شت بوی به پیغه مبه ر

دینی زه رده شت ، هه ندی له و داب و ده ستورانه ی پاراست، هه ندیکی گوپی، هه ندیکی لابر دو هه ندیکی وه رگرت و نایه نیو باوه ره کانی خوئی. دابی وه ک سیدره له به رکردن^(۲) یا بشتین له پشت به ستن^(۳)، نه وانه ریزیان بو نازهر دانیاوه (ناگری پاک) جاری وا هه بووه، نه و ریز لیئانه وه ک په رستین خوئی دیاری داوه. نه یان هیشتووه ناگری ناگردانه کان بکوژیته وه، بوژن هینان و شوکردن، کفن و دفنی مردو، داب و باوی تایه تیان هه بووه، بو مردو کوته لیان (چه مبه ره) یان گپراوه. دوی شویندانانی ئایینی زه رده شت به سه ر هوژه کانی دیکه دا، به تایه ت له روژگاری پاشایه تی ساسانیدا (۲۲۶ - ۶۵۱ عی زایینی) به ره به ره باوه ری دینی، جیژنی جوراوجور ساز درا، که زوربه یان به پینی دیاری کردنی ته قویمی ته بیعی و خورسک یا هی گوپریانی کژ بووه، وه ک جیژنی سه ته ی مبه ری، جیژنی بیلن دانه، جیژنی نه وروژ که ثم جیژنی نه وروژه لای زه رده شتیان ، زور گرینگ بووه و گرینگیشه.

له میژووی ئایینی زه رده شت دا روژی شه شه می خا که لیوه (نوسان) به نیو نه وروژی گه و ره و ریکه وتی له دایک بوونی زه رده شته. لای باوه پردارانی ثم دینه ثم روژه زور به ریزه، به پیزو پر به ره که ته، هه موو ده زانین له ئاخری مانگی ره شه مه، ئاداب و روسومی ناگری چوارشه مه سوری هه لده کری و ئیتر سه ره تای جیژنی نه وروژی پیروژه.

۱- ناریایی: نه جیب، شریف و پاک و نان بده.

۲- سیدره کراسی پاکه، کاتی کوران ده گه بشتنه ته می بلوغ له جیژنیگدا له به ریان ده کردن.

۳- ثم پشینه به ن یا هه و دایه کی پاکه، که لاوان له پشیمان گری یان ده دا، له سی تاله به ن ساز ده درا که نیشانه ی کرده وی چاک، وتاری چاک، بیرو هزری چاکه.

نه‌ورۆزی پیرۆز شه‌پۆل / ١٦٧

ئه‌بوره‌یحان بیرونی ده‌لی: دوا‌ی ئه‌وه‌ی جه‌مشید داد‌گه‌ری ولاتی دابین کردو له‌بان ته‌ختی به‌خت دانیش، له‌و رۆژه‌دا خه‌لک ده‌ستیان کرد به‌ شایی و شادی و چیژنیان گرت، فیرده‌وسیش به‌ دریژی له‌ شانامه‌دا باسی ئه‌مه‌ی کردووه. له‌ موسیقی ولاتیش دا له‌ مه‌قامگه‌لی ١٧ - ١٦ - ١٥ به‌ ته‌رتیب نیوی نه‌ورۆزی عه‌ره‌ب، نه‌ورۆزی سه‌باو نه‌ورۆزی خارا هاتووه.

له‌ ده‌ستگای راست، راستی پینجه‌کاندا له‌ مه‌قامی ٢٢-٢١-٢٠ هه‌ر ئه‌م نیوه (نه‌ورۆزه) هاتووه.

هه‌ندی له‌و باوی نه‌ورۆزه که ئیستایش له‌ کورده‌واریدا باوه‌و ماوه‌و پاریزراوه، ئه‌مانه‌: پاک و خاوین کردنه‌وه‌ی مال و نشیمه‌ن، له‌ سه‌ره‌تای تازه بوونه‌وه‌ی سال، هه‌موو شتی، هه‌موو که‌سه‌ی ده‌بی پاک و خاوین بی، هه‌لکردنی شه‌م به‌ یادی هه‌ل کردنی ئاگر، له‌ رۆژه کانی پینشودا، دانانی سفره‌ی لاسین به‌ یادی حه‌وته‌وانه، حه‌وت خانی رۆستمی زالی کورد، حه‌وت ئه‌م شاسپندان، حه‌وت که‌وکه‌ب، حه‌وت پشت و ...

زه‌رده‌شتیان، له‌ سه‌ره‌تای نوی بوونه‌وه‌ی سالدا، ئاو‌یستایان ده‌خویند، به‌و باوه‌ره، که‌ دیو و درنج له‌و ده‌ورو به‌ره، نه‌مینتی و رابکه‌ن. ئیستاش موسلمانان قورپان ده‌خوینن، تا گونا‌حیان هه‌لوه‌ری.

بو‌بیره‌وه‌ری یادی گه‌رانه‌وه‌ی مردووه‌کان له‌ نه‌ورۆزدا، هه‌ندی که‌س به‌ دم و چاوی ره‌شکراوو جلکی سور ده‌چوونه‌ نیو خه‌لک. تا خه‌لک، مردووه‌کان له‌ بیر نه‌به‌نه‌وه، دور نیه‌ جلکی سور یادی خوینی سیاوه‌ش بی، وه‌ده‌م و چاوی ره‌شیش نیشانه‌ی گه‌رانه‌وه‌ی مردوو، له‌ دنیای تاریک بی^(١).

١- زه‌رده‌شتیان سه‌ره‌تا مردووی خو‌بان ده‌نا‌تو بو‌رجی خاموشان که بو‌رجی زۆر به‌رزو بلیند بووه، به‌لام له‌ دوا‌ییدا کفن و دفن چی‌گای نه‌و ره‌سه‌می گرته‌وه.

نەو رۆز ، تازە بونەووی بیرە وەری گەورە خزمایه تی ئیسان و سروشت و خۆرسکە

گزینگی بەهارو چرۆدانى دوبارە، مزگینی نەو رۆزوها تەووی سالی نووی بەهات ئەدا لەهەرۆه رزیکدا، لەهەركات و سات و کاوینگیتیدا هەموشتیک؛ تازە و نووی ئەیتەو، هەرزەمان، دنیا و ئیمە و گشت کایینات لە حالی گۆپان و گۆریاندان. بە لام، نەو رۆز ئاوووهوایی تری هەیه، کاتی چرۆدان و گۆل و غونچه دانى دوبارەى خۆرسک و سەرە تاي کەژى نووی بونەووی دوبارەى سروشت و جیهانه.

بە گزینگی نەو رۆزدارو گز و گیا و گۆل نە فەس و هه وایی تازە هەل دەمژن و جوان و شاد و تەر و پاراو و عەتراوی ئەبن، چۆمەلە و چەم دینه جۆش و خروش و مەل و بالندە کان دواى ماوہ یە ک کز و کەنەفتی و کە سیرەبون، دوبارە بال ئە گرن و دەستە دەستە و پۆل پۆل سترانی تازەى ژيان دە خوینن، کۆتر دە س دە کا بە گمە گم و کەولە کۆساران دە قاسپتی و پاساری لەسەر دار و گۆیسوانان دە جر یۆینی و بولبول لە نیو گۆل دە خویتی و چینه لە ریشەى دل و دەرون دە کا. رۆزگرو نوری تازە بە سەربانی ژيانى مروف دادە پرژینی و خوین لە شادە ماری

شه پوئل / ۱۶۹

ئینساندا به خوئرسک ده گهرئ و مرؤف گهش و شادئه بی.

نه ورؤز؛ لههه مو شوئینیکی زه ویدا خوئی ده نوئینج، ههست نه کرئ و خوئیشان نه داو زه وی ده رازئینته وه و دنیا ده خه ملئینج، نه ورؤز تایهت به شوئینیک لهم گوئی نه رزه نیه، هسی فه رهنگ و مهرامئ تایهت نیه، نه ورؤز جئزنی له دایک بونی خوئرسکی ئینسانه. نه ورؤز یادی سرکه و تنی به هاره به سه رسارد و سړی زستاندا، یادگاری زال بونی کاوه به به سه زوحاکی زالم و مارزدا، نه ورؤز جه زنی نه ته وه بی به، که هه مو ده یناسن که چیه، نه ورؤز هه موسالیک ده گه زئته وه و ده کرئته جئز و شادی، هه مو سالیک. قسه لیۆه ده کرئ، رۆزیان و تووه و رۆزمان بیستوه، دیاره ئیتر نیازی به ته کرار و دوپاته کردن نیه؟ چونکا هه به، مه گهر خوئت نه و رۆز ته کرار که یته وه؟ جا که وایج باقهه کردن له نه ورؤزیش به ته کرار و چهن پاته بیسین. له زانست و ته ده بدا ته کرار به مهلال هینر و بیهوده دانراوه، نه قل و ناوه رته کرار په سه ندناکا، به لام ههست و ئیحساس، ته کراری پئج خوشه، خوئرسک و سروشت ته کراری خوش ده وی، کوئرو کوئمه لگا، نیازی به ته کراره. خوئرسک و خوئدکرد له ته کرار ساز دراوه، کوئمه لگا به ته کرار، هیزو و زه ده گری، ئیحساس به دوپاته بونه وه، گیانی وه به ردئ، نه ورؤز چیریکه و چیروکی جوانی و خوشیکه، که له ودا ته بیعت و خوئرسک ئیحساس و ههست و جامعیه و کوئرو کوئمه لگا پئیکه وه دهس به کارن.

نه ورؤز که چه ندین سه ته به ناز و فخر به سهر جئز نه کانی دیکه دا نه کاله بهر نه مه به، که قه رازلا بئکی دهس کردی کوئمه لایه تی، یا به ک جئزنی داسه پاوی رامیاری نییه، جه زنی جیهانه و رۆزی شادی نه رزه. ئاسمان و رۆز، هه روا خرمه و چرته و قرته ی چرودان و گوئ و هه لدان و له دایک بونی خوئرسکه و پرو ته زئی به له کهف و کولئی هه سه ره تاو په یدا بون و بوون و هاتنه بوون.

به لام جئزنی نه و نه و، زوئربه ی دهم و کات و سات خه لک و ئینسان له کارگه، موچه و مه زرا، دهشت و سارا، کوچه و کوئلان و بازار، باغ و باغات و دهشتی کشت و کال ده گئیرئته وه و له نیو تاو له وه و ده و له ژیر میچ و پشتی درگای به سراودا کوئده کاته وه، قاوه خانه و

شه پوئل / ۱۷۰

چایی خانه و کافه و کاباره، ژیرزه وی و سالون و خانوبه ره کان لهه وایی گهرم به نهوت و گاز، روناک به چرای له رزوک به دوکهل، جوان و رهنگین به رهنگ و... به لام نه و روز له ژیر میچی قورماوی، درگای داخراو، هه وای خهفه، له نیو دیواره به رزو پرله درزه کان که به جالجالو که ته- نراو له شاروله دی له نیومال و له نیو چوار دیواری دل ته نگدا، دهسی مرؤده گری به ره و داوینی نازاد و بی که ناری خو رسک، رای ده کیشتی: که به هارگه رم و به تیشکی روز روناک و تهژی به له له رین و له رزین و شادی ناهه رینش و خولقاندن و به دیهینان، رازاوه به با و باران، بیینی خوش، پنگه و ناخه لیوه، لق و پوپی داخزاوی باران و بیکه و تو، پاک و جوان و دلگیر و... نه و روز تازه بونه وهی بیره وهری به کی گه وره به، بیره وهری خزمایه تی نینسان و خو رسک و ته بیعت، هه موسالیک نه م روله فه راموشکاره، که سه رگه رمی کاری ده س کرد و سازدانی سازدراوی دهس و قه له می خو به تی، دایکی خوئی له بیر نه باته وه، به هاتنه وه بیرى نه و روزی پیروز، ده گه ریته وه داوینی نه و به کتر بینینه وه نه کاته چیژن.

له گهل نه و داهه بوژیته وه، نه م دیدار و به کتر بینینه، ده کاته جهژن و شادی. روله له باوشی دایکدا، خوئی ده بییته وه و دایکیش له که ناری زاروکدا، له شادی و خوشیان چرونده دا و نه پشکوئی و خونچه نه دا، روندک و سریشکی شادی له لیو نه باری، هاواری شادی نه کا و دهس نه کابه گاله گال و چریکه چرین، جوان نه بیته وه و ده چینه وه سه ر دوخی جارن، ده بوژیته وه و ده ژیتته وه، به دیتنی یوسفی بینا و بیدار نه بیته وه.

شارستانی و زیاری نیمه هه رچی پیچیده تر و سه نگین تربی، نیاز به گه رانه وه و ناسینه وهی خو رسک له نینساندازیانی زیاتر ده کا و به مجوره به، که نه و روز به راوه ژوی داب و ده ستوره- کان که پیرنه بن و ده سوین و ده پوین و بیته ده نه بن، هیز نه گری و بو چونه نیو دواروژ جوان تر و ده رخشان تر نه بی، چونکا نه و روز ریگایه که، نه و جهنگی دیرینه ی که له روزگاری لا تیزوا کونفسیوس تازه مانى رو سوو ویلتیر به رده و امه ای کاته ناشتی و ده سه ملائتی.

شه پۆل / ۱۷۱

نه و رۆژ ته نیا هه‌ل و مه‌ رجیك بو ئاسوده‌بون، سه‌یران و خوش رابواردن نیه. نیازی زه‌روری جامیعه، خوړاك و ژبانی نه‌ته‌وه یه‌ كیشه. دنیا یی كه له‌سه‌ر گوړان و گوړیان، پسان و تیا چون و پرش و بلا و بونه‌وه و له‌كیس چون ساز دراوه، جیگایه‌ك كه له‌ودا، نه‌وه‌ی سابه‌ و نه‌ گوړدراو و همیشه پایه‌داره، ته‌نیا گوړان و ته‌غیر كردن و پایه‌دار نه‌بونه، چ شتی نه‌توانی نه‌ته‌وه یه‌ك، كوړ و كوومه‌لگایه‌ك له‌ راسته‌ رابه‌ی بی‌به‌زه‌یی رۆزگار، كه به‌سه‌ر هه‌موشتدا تی نه‌په‌رئ و پان و فلیقی ده‌ كاته‌وه و نه‌روا، كه هه‌ر پیگه‌یه‌ك ده‌ شیکتی و هه‌ر شیرازه‌یه‌ك ده‌ پسینی له‌زه‌وال بی‌پاریزی؟

هیچ میلیله‌تی به‌ به‌ره‌یه‌ك و دو به‌ره‌ شكلی و بیچم ناگرئی، میلیله‌ت و نه‌ته‌وه كوژ یلكه و كوژیکی پیکه‌وه لكاوی به‌ره‌ نه‌سلی موته‌والی زۆر و زه‌ وه‌نده، به‌ لام زه‌مان، ته‌م تیغه‌ بی‌روحه‌ پیوه‌ندی به‌ ره‌كان ده‌پسینی و فرت و فتی نه‌كا، له‌ نیوان ئیمه‌ و پیشینا نماندا - ته‌وانه‌ی كه رۆحی جامیعه‌ی ئیمه‌ و نه‌ته‌وه‌ی ئیمه‌یان ساز داوه‌ و پیکیان هیئاوه‌ - شیوو دۆلیکی ته‌نگه‌ به‌ری بقی میژوی قوول كراوه، سه‌ته‌خالی یه‌كان، ئیمه‌ی له‌وان جیا كردۆته‌وه، ته‌نیا داب و ده‌ستوری باوی كوومه‌لایه‌تین كه، بزله‌ چاوی جه‌للادی زه‌مان، ئیمه‌ی له‌م دۆله‌پرله‌بفه‌ رانه‌په‌رئ و له‌گه‌ل پیشینانمان، وه‌له‌گه‌ل رابوردوه‌ كانمان ناسیاو ده‌كا. له‌ دیمه‌نی پیروزی ته‌م داب و ده‌ستوره‌ باوانه‌دا به‌كه‌ ئیمه‌ بوونی ته‌وان له‌ رۆزگاری خو‌ماندا، له‌كه‌ناری خو‌ماندا وه‌له‌ «نیو خو‌مانی خو‌ماندا» هه‌ستی پی‌ده‌كه‌ین و خو‌شمان له‌ نیو ته‌واندا نه‌بینین. وه‌جه‌ژنی نه‌و رۆز، یه‌كی له‌ پته‌وترین و جوان‌ترین باوی ماله‌ باوانه، كه‌وا جوان و باو ماوه‌.

له‌ و كاته‌دا كه‌داب و ده‌ستوری نه‌و رۆز ده‌ به‌ین به‌رئوه، ده‌ لئی: له‌هه‌مو نه‌و رۆز یكدا كه‌ هه‌مو سالیك له‌م ئاخ و سه‌رزه‌وی یه‌دا ته‌بان كرده‌ جه‌ ژن و چراخانی و شادی، خو‌مان ده‌بینین و له‌م حاله‌ داشانویی تاریك و روناك و رو په‌ره‌ی په‌ش و سه‌پی میژوی میلیله‌تی كه‌ و نارای ئیمه‌ له‌ راسته‌ چاوماندا لانه‌درئ، به‌ رۆژ نه‌روا. ئیمان به‌وه‌ی نه‌و رۆز جه‌ژنی ئیمه‌ به‌و باو با پیرانی ئیمه‌ كردو یا نه‌ته‌جیژن، ته‌م بیرو را پر هه‌بجانه‌ كه‌ میشكماندا ییدار ده‌ كاته‌وه‌ كه‌: به‌لئ: هه‌مو سالیك، ته‌ نانه‌ت له‌ و رۆزگاره‌ی كه‌ ته‌سكه‌نده‌ر ته‌م ئاوو خاكه‌ی ئیمه‌ی به‌ خو‌ینی

شه پۆل / ۱۷۲

میلله تی ئیسه رهنگین و خویناوی کردوه، له که ناری گرتی بهردان و سوتانی ئاسه واری و لآتمان، نه ته وهی خویناوی ئیسه زوژ جوان و راز اوه ترو به بیروباوه ری زیاتره وه، جهژنی نه و رۆزیان ده گرت، به لئی: هه موسالیک! ته نانهت نه و ساله ی که سه ر بازانی قوته یه له سیروان خه لکی نو قم ده کردو مولهیک کوشتاری ده کرد، خاجدار و جه نگیز و ته یموره شه له و تورکاتی وه سمانی و ئاق قویونلو و سه لجویان و... خه لکیان ده کوشت، له ئارامبونه وهی غه مگینی شاره زامداره کان له که ناری ئاورگی سارد و سپدا، نه و رۆزیان زوژ به گهرم و گوری ده کرده جیژن.

مژوله «زیرینا ئامیدی» ده گرتته وه که له و سه ر ده مه ی که عه ره بی هیزشکار له قادسیه ونه هاوهند له ژیر تیخی تیری بی روحمیدا خه لکیان ده گریاند، کاتی و لاتی ئارام کرده وه و دژو دوژمنانی ره پی نا، هه رله و سالانه دا و دوايش نه و رۆزیان گرتووه و نه و سه رده مه یان به رابوردو پته وند نه دا.

نه و رۆزه هه موکات و ساتی خو شه و بیست و به ژیر بووه، له چاوی موغاندا، له چاوی مویداندا، له چاوی موسولماناندا، هه مونه و رۆزیان لا خو شه و بیست بووه، به زمانی خو یان، قه یان لی کرده وه. ته نانهت فه یله سوفان و زانایان و هۆزائفانان و تویانه: «نه و رۆز رۆژی یه که مینی ئافه ریشه، که خودا ده سی کرده ء به خولقاندنی جیهان و له شهش رۆژا یاله شهش ده و ره) له و کاره دابو، له شه شه مین رۆژ دا خولقاندنی جیهان ته و او بوو جاله به ر ته مه یه که یه که مین رۆژی نه و سان «خاکه لیوه» یان، به «هور موزد: خودی» ناو بردوه و نه و شهش رۆژه یان به پاک و پیرۆز بژاردوه»

چ چریکه و چیرۆکیکی جوانه، جوان تر له واقعیته! به راستی مه گه ر هه مو که سییک هه ست ناکا، که یه که مین رۆژی به هار، هه رده لپی یه که مین رۆژی ئافه ریشه. نه وه نه و رۆز بووه، دیاره به هار، یه که مین که ژو که شه نه و سان (خاکه لیوه) ش یه که مین مانگ و نه و رۆزیش یه که مین رۆژی ئافه ریشه، قهت خوا جیهان و خو رسک و ته بیعه تی له پاینر یا له زمسان یا له هاویندا ده س پی نه کرده، دیاره یه که مین رۆژی به هار، شینا و هردی ئاخی گرتووه به

شه پوئل / ۱۷۳

لیوه وه و شین بووه و رواوه. سیلاو ههستان، قهلهزه ی ئاو، تافگه ی شه تاو، چرۆ کردنی دار و ده م کردنه وهی خونچه و گول کردنی گول و گیاو شاخه و پوپه ی دار و ده ون له نه و رۆزدا روی داوه، رواوه، بهردو داری ناوئاو سوواوه.

بی شک، رۆح و گیان له م که ژه دا سه ری هه لداوه و عه شق و نه وین له م رۆزه دا گو و رواوه و به که مین جار رۆز له به که مین نه رۆزدا گزینگی داوه و زه مان له ته ک نه و دا ده سی پی کردوه. ئیسلامیش رهنگی جوان تری به نه و رۆز داوه، شیرازه ی کردوه و نه و ی به پشتیوا نه پی نه ستور، نه و ی له مه ترسی زه وال له ده ورانی موسولمانی کورده واری و ئیرانیاندا، پاراستوه و رای گرتوه، نه و رۆز که له گه ل گیان و خوتنی ئیمه تیکلا و بیو و لیکدرا بوو، گیانی نه ته وایه تی له گه ل ئاوئیه بیو. به رۆحی دینی تازه ییش گوچی گرت، داب و ده ستوری نه ته وه یی و نیرادی، له ته ک باوه، به دینی پیروزی ئیسلام و قورئان و عه شق و نه وینی پرهیزی تازه یه - ک که له دل و هه ناوی نه م سالی تازه یه، وانه و رۆزه هاته وه، جیژ نیکی کونی کورده به خوشی و به هاته وه خه لکی له م ئاو و خا که دا فرجکی گرتبو، گری خوارد و پیکه وه پیوه ند دران و پته و بون و پیروزی بون.

نه و رۆز - نه م پیره که گهرد و غوباری چه ندین سه ته له روی نیشتوه - به درژیایی میژوی که و نارای خوئی، رۆزگاری له که ناری موغاندا، زیکر و ویردی میهر په رستانی خوئی به گوئی خوئی بیستوه، دوای نه وه له که ناری ئاورگدانی زه رده شتی دا، سرود و سروشی پیروزی موبیدان و زه مزه مه ی ئاوئستا و سروشی ئاهور مهزدای به گویدا خوئیندراوه، له وه بهدوا به ئایاتی قورئان و زمانی نه للا، ریزیان بوداناوه، ئیستا سه ره رای نه وه به نوئیز و دوعا و پارانه و کوردی یارسان و دینی کونی کورده واری و عه شق به خواوه نه وین به حه قیقه ت گیانی تازه ی پی نه دا.

نه م پیره خاوه ن بیره وه ری به که له هه مو سه ته به کدا له گه ل هه مو به ره ونه سلیکدا و له ته ک هه مو باو با پیرانی ئیمه دا و ئستاوه تا رۆزگاری ئافسانه یی گو ده رزو گایو میت میردی گه ییو، زیباوه و له گه ل هه مومان بووه، و هه به، ریساله ت و رۆلی گه و ره ی خوئی له هه موده م وکات و

شه پوئل / ۱۷۴

ساتيکدا زور؛ پر به هيزی خوی و به عشق و نهوین و وهفاداری و خوین گهرمی و ره زاشیرنی نه نجام داوه و نهویش سپی کردنه و هگرهنگی غم و وه لقر چاوی پر چین و چروکه له سیما و قیافه ی نه نه ته وه نه جیب و زولم لیکراوه به، که له گهل خوین و ئیسک و پلوسکی خهلکی نه م سر زهوی به لا و صهدام لئی دراوه له گهل رۆحی شاد و خوړسک و ته بیعت لیکدراوه و گه وره تر له ههموان پیوه ندانی نه سله موته والی به کانی نه م هۆزونه ته وه، که له سر چه قی چوار ریئی یانی به لا و روداوه ی میژو گیر ساوه و دامه زراوه و هه میسه که و توتته به رهیرش و قینی قین له دلان و جهلادان و تالانکه ران و هه روا په یمانی به کیه تی به ستن له نیوان هه مو دلی خرم و کس و کار، که دیواری گرز و تورپه و بیگانه، چه ندین ده وران له نیوانیاندا نه بووه پروی مه م وزین و دۆلی قوولی فه رامۆشی جیایی نه خسته نیوانیان.

ئیمه له م کاوه دا له م ده م و ساته دا له م به که مین ده می ده س پیکردنی سه ره تای ئافه رینشه دا، به که مین رۆزی خیلقه ته دا، له رۆزی خوادا له رۆزی ناگره سوره ی ئاهورایی دا، نه و رۆزی پیروز نه که به جیژن و ناگر ههل ده که مین، ناگری ئاهورایی. له قوولایی و یژدانی خو ماندا به پیاوه تی خه یال له سارای رهش و ده شتی سوتاوی هه له بجه، شاری هیرۆشیمای کوردستان عبور نه که مین و له هه مو نه و رۆز گهل که له ژیر ئاسمانی پاک و رۆزی رونا کدا له سه ر ئاخ و خاکی ئیمه که ریزی لئی گیراوه و ناگری نه و رۆز هه لکراوه له گهل هه مو زاروک و کورو کچ و لاو، پیروزن و پیاوانیکدا که خوئیی نه وان به تیوره گماندا نه روا و رۆحی نه وان له دلماندا ته کان ده خوا به شواری ده که مین و به مجوره (بوونی خو مان) به ناو به ک نه ته وه، له نیو گزه باو گیزه لۆکه ی توند و مره شه بای کوشنده و سوئیته ر و ئال و گوژده ردا خو رانه گرین و خولود به گهل نه به خشین و له هیرشی نه م سه ته دا که ئیمه ی له خو مان نامو و «نه بان» کردبو.

چ چریکه و نه فسانه به کی جوانه، جوان تر له واقعیته ت! به راستی مه گهر هه مو که سیک هه ست ناکا، که به که مین رۆزی به هار، هه رده لپی به که مین رۆزی ئافه رینشه. نه وه نه و رۆز بووه، دیاره به هار به که مین که ژو نه و سان «خاکه لیوهش» به که مین مانگ و نه و.

شه پوئل / ۱۷۵

رؤزیش به که مین رۆژی نافه ریشه.

□ نیسلامیش رهنگی جوان تری به نه و رۆز داوه شیرازهی کرد وه و نهوی به پشتیوانهیی نهستور، نهوی له مه ترسی زه و آل له ده و رانی موسولمانی کورده واری و ئیرانیاندا، پاراستوو و رای گر تووه.

□ نه و رۆز ته نیا ده ر تانی بوحه سانه وه، سه یران و خوشگوزهرانی نییه؛ نیازی زه روری جامیعه و کومه لگا، خۆراکی ژبانی نه ته وه به کیشه.

له م میعادگه به دا که هه مو به ره ی میژو، وه چریکه و چیرۆکی هیلله تی حوزوریان هه به له گه ل نه واندا په یمانی وه فا ده به ستین و «ته مانه تی عشق و نهوین» له وان به وه دیعه و نه مانه ت وهرده گرین «قهت نامرین» و «به رده و امی راستین» ی خۆمان به ناوی نه ته وه به ک که له م ساری گه ورگه به شه ریداره گک و ریشه ی له قوولایی فهره هنگی دارمال له غینا و قیداسه ت و بیخه وش و جهلال و شکۆدا هه به و له سه ر هیمی «ته سالت» ی خۆیی بون له راگوزاری میژودا راهه ستاوه، له سه ر «رو په ره ی جیهان» سه حیفه ی عالم سه بت و زه بتی بکه ین.

□ ته فتازانی له بابی ته کرار دا ده لئی: ته کرار عه یب و خه وش قسه به مه گه له یادی مه جبویدا، که له ویدا نه ته نیا جایزه که یاد و ناوی نه و ته کرار و دوپاته بکریته وه، به قسه ش فه زیله ت نه به خشن^۱

وه ره تا گول نه فشانی بکه ین

مامه نه و رۆز!

تۆبه و چریکه، غه مکین و پره سه ته وه

تۆبه و که نیه پاک و پر ده رده وه

۱ - مونه وه ل، رۆژنامه ی اطلاعات صفحه ۶ شه مه ۲۷ اسفند ۷۱ و ۲۴ ره مه زان ۱۴۱۳ و ۱۸ مارس ۱۹۹۳ از ۱- گوډه رز - جه مشید: میژوی ته به ری، موعجه مولیولدانی حه مه وی، موروج الذهب نه و رۆژنامه ی حه کیم عومه ر - ی خه پیام.

شده پۆل / ۱۷۶

تۆ! به و هه لپه رکێ و خه نده وه
دیۆ و درنجی خه م له دل ته په ری نی
تۆ! به و کراسه سور و تۆزای به وه
تۆ! به م رۆمه ته ره ش و چرچه وه
که له به ختی ره شت ره نگ نه داته وه
ره نگی خه م و په ریشانی له دل ته شواته وه
مامه نه و رۆز له دلنا خه می تال و تفته
خه می دارمال، ده ر وین، پۆمان سه خته
ده نگ دانه وه ی پیکه نیته
دلۆپه ی رۆندک و فرمیسکه
که له سه ر چاوه ی گیانت نه تکێ
به داوینت دا نه رژی
ئیمه یش به فرمیسکه کانت به گور ته که نین.
مامه نه و رۆز!
وه ره له رومه تت تۆزې ره شی بته کینه
ناگر بخه نیۆ که وای سوری خۆته وه
وه ره هه روه ک مه لیککی دلشاد و خۆش ناواز
بال لیکده تا ده م ترۆسکه تروسکی خۆره تاو
له بیر به ره وه
نه فسانه ی خه می دیرین
له باتی سترانی تال و خه فه تبار
هم شیعره ی شیرین بچرین!
وه ره تا به کتر گولباران بکه ین و مه ی له جام،
میچی فه له ک بشکینین و گه لاله یی تازه سازبده ین (شه پۆل) .

شه پوئل / ۱۷۸

ماندویش نه بوژینته وه و نه هی هینته وه، سهر دؤخی جاران و ته مهنی نویی به دیاری بوژ دینته وه و له و هیوا به دوا روژ به دی نه هینی و ژیانیکی باشترو خوشتر له جاران دل گهرمی نه کاو به دوا روژیش پشت نه سترر نه بیت.

دیاره مروفیک هر روژ که له ته مهنی تی نه پهری روژنک له مردنو بارکردن بو نه و دیو نیزیک تر نه بیت وه که چی هیچ ده م و کاتیکیش پیی خوش نیبه له م جیهانه کوچ بکاته، نه و دیو. به هه مو وزه و هیزیه وه نه کوشی ژیانی نه م لای دریزه پی بدات و دوا ی بارکردنیش بو نه و لا به به جی هیشتنی ناوی چاک و خووناکارو ناسه وارو شوینه واری چاک و باش و به که لک و خودایی و مروفانی ناوی چاکه ی خوئی، لانی که م تاماوه یه کی زوژ له ناو خه لکدا بهیلتیه وه.

هه مو نه زانین به ره ی مروف به سرشت کومه لایه تی ناهه ریده کراوه و ژیانی تاکسی له بهر دارناوه و ژیان به تاک بو هیچ که س مه گهر به هه لکه وت ناگونجی و مروف بوئی بوز ناخوا به تاک و ته نیا بزی. دیاره کاتی مروف بوئی نه لزی به تاک ژیان بداته سهر، نه بی له ناو کومه لگا و به ونه ی کومه لایه تی بزی و له ناو کومه لا به پر سیار بون بگریته نه ستوو بو زیندو راگرتنی کومه لگای خوئی بکوشی که خوئی و باو بایران و خه لکی نه و ولاته پیوه ندیان به و کومه لگایه وه هه بوه و هه یه و زارو له کانشیمان نه بی له ناو نه م بنه ماله گه وره یه دا که کورده واری و ئیسلامه بزین.

دیاره ههر کوړو کومه لگایه ک مه ولودی ناخ و ناوو نیشتمانیکه که له میژه وه، کردویه ته لان بو خوئی و بو په ره ی خوئی و گیان و خوین و ره گ و گوشت و ئیسکور ه نگو و بوئی نه و بی گرتوه و خوئی پیوه گرتوه.

نه وینته خوشه، میشک لاوینه، که له گولی یاس، نه رکس، گولی سپی، هه لز، سوره گول، سوینسن، به یبون، شللیر، هه لاله، گولاله، کاشمه، گول توپ، مه نمی، ریحانه،

شه پۆل / ۱۷۹

مه زره، گولباغي، مهندوك، بيزا، كه نيره، گوله سپان، وه نه وشه، بوكه له، مويينه، شه و بوته، بيزان شه و بو، به هارگ، ليلو، به رزه له ننگ، ليلوس گه زيزه، به رزه، چنور، لو، لا ولا، خاوه ن چيژه، دل و ميشك، زاخاو نه داو له گه ل چيريكه و كه لامى مه وله وى، خاناي قوبادى، گوران، قانع، مه حوى، نالى، بيسازانى، به ها، مه لا په ريشان، مه جدى، صه يدى هه ورامى، خانى، هه زار، هيمن شامى، ئاليجاني، جه يرانعه ليشا ماهيده شتى كرماشانى و له گه ل ددنگى زولالى هه زاران شاعيرى تر ئاو يته نه بى و باشتر و گيراتر دل و دهرون نه لا وينته وه و خو نه نوين.

دياره نه مانه گشتيان هه ر له م ئاخ و ئاو و نيشتمانى كورده وارى به دا، سه وز بون و هه ليان داوه و گه و ره بون و فيرانكوئى فهره رنگ و هوترو نه ده بيان دامه زرانده.

دياره ميشك و بيرو نه نديشه و پرواى ئيمه ي كورد به فهره رنگ و شيعرو هوتنهرى نه م زانا خورا سانه پاراو كراوه و فرچك و گوچ كرياوه و باوه پرمان به دينى ئيسلام په روه رده بوه، ناتواين له م راسته ريگايه لادين و پرواينه شتيك كه هيج تام و مه زه به كى بو ئيمه ي كورد نيه، له زهت و خوشى كورده وارى نه گه ر نه مريكى جه قيقى به، نه بى جورنيك بى، بتوانى خز بدله ئينته ناو دل و هه نازى كور و كومه ل و له ژياندا به كارى كور بيت، كه و ابى، نه بى له ناو ئاخ و ئاو و نيشتمانىك هه لقولابى كه خاوه نى نه و خاك و ئاوه له ويدا نه زين و له گه ليان بخونجى و بگونجى، تازه نه گه ر به بيرو نه نديشه ي هه ندى كه س نه گه ر نه و ئاكار و خو و داب و ده ستوران و خه لك خويان پيوه گرتوه نه مريكى وه همى و خه ياليش بى بوچ؟ نه يانه وى نه وه له خه لك بستينه وه، كه خه لك خوى پيوه گرتوه و نه يانه وى فهره نكيكى بيگانه و نامو له باتى فهره نكي كورده وارى و ئيسلام كه ئيمه خومان پيوه نگر توه و نامويه خوئى بو به كوشت بده ين، ميژو نيشانى داوه به دريژاين ميژو ئيمه ي موسلمان له بهر نامو له بهر نه وه ي فهره ننگ و بيرو باوه رى نامو نه بان بهينته ناو خو،

شه پوئل / ۱۸۰

خوومان له خوومان نامو بوین و له یه کتر مونه ته که یین و به مور نه پروانینه یه کترین.
وهرزی بههار که نه گه ریته وه و هه ندیگ به هه وای تازه و له تیغی بای بههار، شادیمان
له دل و هه ناو ده گه پری، به لام بهر ته سکه و که م ته مه نه، هیچمان ناتوانین تاسه به بای
به هارپژین، هه مومان وه کو بهرگ و گه لای داری کونه سالیین که گه پانی روژگار و ره و شتی
سروشت له بهر بهر که تی، بوئی نه و داره چهن روژیک ماوه ی سه بهرزی و خوشی و
شادیمان پی نه دا، به لام دوی نه وای مایه و ماوه ی ژیانمان نه ساوقه یرانمان ته و او بو
به ره ولای خوا بارگه تیک نه نین و له م دیو، بار نه که یینه نه و دیو.
نه م داره، ریشه داره، که هه مان کوړو چه شیمه تی کورده واری یه نه بی به بهرو پاراوترو
شادمانه ترو پر به رو بو تر بی.

باخه رانانی که نه سپارده یانه، که به داره کانی ناو باخه که، رابگه ن پیوسته ناوی بدهن و ...
بژاره ی بکه ن تا روژ بو روژ باشترو چاتر هه ل بدهن و به خودابین و بهرگ و گه لا ده ریکه ن و
لق و پوپ و تهرز به تر زینکی جوان و رازاوه به او ژن و میوه و به ریده ن.
نیمه نه بی دارسانی دنیای کوړو کز مه لگای خوومان و ئیسلام شادویا راو رابگرین.
دیاره هه ر داریک له ناوو هه و او مه لبه ندیکی تایه ت به خوبی نه توانی، باش هه لداو
به ربینی، نه گه ر نه م ناوو هه و او حاکه هه روا له خووه ناشیانه و نه خونچاوانه، بمانه وی
بیگورین له باتی فهره ننگ و بیرو باوه پری خه لک و ئیسلام باوه ری تری تیا بچه قینین،
به ره به ره ریشه کانی نه و داره نامو نه بانه سست و کز نه بن و داره کانش زهر د هه ل نه گه رین و
بهرگ و گه لا و لوق و پوپه کانی ویشک نه بن و نه بنه هه زگه ل و نه بنه سوته مه نی و ناو رو دوی
خه لک، به داخوه که ساینک هه ن به ثانقه سته یا نادانسته نه یانه وی به بیانوی نه و هی ناوو
خاکی نیشتمانی نیمه هه ندی ژیانی، له دهس داوه نه یانه وی له ده ره وه ناوو هه و او خاکی
تازه و نوئی به دیاری بوینن و بیکه نه بن ریشه و ره گی نه م داره تاشاده ماری ببوژته وه.

شەپۆل / ۱۸۱

ئەوانە بۆ فریودانی بۆرە پیاوان ئەلین

نۆ باخی گولانم پی سی پییرە

خونچە، بە خونچە، بی بۆرە

بەکی کەم بو، پییم، بۆرە

بەلام ئەگەر خوانە خواستە ئەم پی سپاردنە ناشیانە و ناشیاوانە و نەسیاوانە بیت ئەزانی
چلون بە دەسی خۆمان گورگمان خستوتە ناو کوزو هۆزی خۆمان و تیشەمان لەرەگ و
ریشە ی خۆمان داو و بە دەسی خۆمان هۆرەمان بۆ داری خۆمان سازداو؟

هەمو ئەزانین کە تەون و کردی قالیچە و مافورە و فەرش یەکیکە لە جواتترین و سرنج
پراکیشترین هونەری بەرە ی کورد و ئیرانی، دەس و پەنجە رەنگینە کانی، خاوەن هونەران و
تەون کارانی ئەم نیشتمان و ئالانە، کە لە میژووە بۆ نوواندنی نەخش و نیگاری جوان و
دلگیر و پەسەند، بۆ لە بەر چاوگرتنی رەنگی کە رەنگ نەداتەو و رەنگی نەروا، کە بە بنە
گوینی و رۆنیاس، گوینو، زەردک، بنە شیلانە و تۆیلکە قەیس و بوگەنە، کاشمە، ئاغا
جەواش، جونو، جەورنە، تال، ئەو ئەلک: (جۆرە تالیکە، بۆمەشکە، یە)، تالە قوتکە (کە
وہ کوگۆزە) مازو، پیستی هەنار، رەنگیان ئە کردو ئەوانە، کە رەستە ی خۆمالی خۆمان بو،
کە هەر لەم تاوو خاکە رواوو و گور و اوو و سەری هەلداو، بەچ شیوہ یەکی وەستایانە بە کار
چاکی و دل و دەرون پاکی ئەم کردو تەون و رەنگە هونەرەیان ئەنجام داو، کە بە دریزایی
میژو بایەخ و جەمال و جوانی و خوشیکی خوی لە دەس نەداو، بە لکو پۆژ بۆ رۆژ
جواترو بە بایەخترو بە برەوتر لە جارەن بە میرات بۆ ئیمە مانان بە جی ماو.

بەلام لەو دەمەو وەوا رەنگی فریودەری نامۆی (انیلینی) رەنگی جەو هەری لە ریگای
فەرەنگەو و سەری کیشاو تە ولات کەم کەم جیگاپەرەنگە رەسەنە کانی خۆمالی گرتەو و
رەنگ و نەخش و نیگاری کردو تەو نە کانیشمان چاویان کالەو و بو، جنسی رەسەن بو تە بە

شه پوئل / ۱۸۲

دل و گوران. مریشک و مره کانیشمان هیله که بیان دوران له ناکاما کرو ته ونه که یشمان له بره و که وتن و بازاریان شکا، ئەم پیشه پیشینه، نه خشیلان و له بارو خوُمالیه ره سه نه له کرو کپر که وت، ته نیا گه رانه وه سهر خو و کرو ته ونی خوُمالی ناو خو توانی تاراده به ک. ناش گپری ئاو، بهرداشی بیرازکراو بخاته وه گه پرو ئابروی رویو، بکریته وه و ناش له کره نه که وی.

خوینهره به ریزه کانمان وا بیر نه که نه وه که ئیمه به نوسینی ئەم چهن دپره ئەونه گه پراوینته ته دواوه به ره و پیش چونمان داوه ته دواوه و پرومان به گوران و به ره و پیش چون و سهر که وتن به نه ردیوان و پهر دیوهر، نه ماوه، بیری کرته له دل و نه رونمان چه قاوه و جیگای پروانی بیری نریمان بو نه ماوه و دل و هه ناومان ویشک هه ل گه پراوه بوار، بو ریشه داکوتانی شتی جوان و تازه نادا ناتوانین دهس له وه بهر دهین، بو داهاتو، لیها تومن لاپوچه ل و ناوکلوریت نائیمه فهره ننگ و ئاداب و روسومی خوُمالی و گه رانه وه سهر خوُمان، ... لاره سه ته و به سه نده.

دیاره ناشمانه وی به خه مگینی رابری، به وته ی مه ولانا جه لاله دین مه وله وی:

شعر و هونه:

ز خاک من اگر گندم برآید
از آن گرنان پزی مستی فزاید
میا، بی دف بگور من برادر
که در بسزم خدا غمگین نشاید
هه مو هاوارو نرکه ترکی ئیمه بو ئەمه یه که ئەم ئال و گوریا نانه هه رچی بیت وه هه ر
جو ر بیت ئەبی له بیرو باوه ری خه لک، نیزی ک بی و دور و نه بان و نامو، نه بی به حیکمه ت و
په ندو ته گبیرو راویژ به یه کترین به دهس بی تا هه ر کهس به ته نیایی مل بانه داو شان له بن

شه پۆل / ۱۸۳

باری بهر پرسیار بون لانه دهن نه زوتو نه مینتی نهز، له ناوتو تووی دل و دهرونی تو دا بم، تویش له ناو تو زالی تو زالی خوین و هه ناوی نهزا به بهره که تی نازادی و ئیسلام بهره یه که باغهوانی بهره یه که بی که دوای نه و دی، چهن بهری و جی وتویانه:

چه ندیان و خوارشمان - نه کیلین و نه ی خون

کاتی جوان بروانی، هه مو- جوت بهنده ی یه که ترین نه زانین که هه یج داری، وه هه یج باخی، بی ناو ئابی پهروه ده کردن، ناتوانی بو هه میشه ساغ و نه ستور بهرزو بلیند، خوراگری و بمینته وه خو له بهر باو بورانا راگری پیشه وایانی بیرو باوه پری گشتی واتا: نه و که سانه ی که خیر و چاکه و چاک بون، هه لدان و گول کردنی بهره ی مسولمانانان نه و ی له ههر ده م و روزگار نک دا بیر بکه نه وه و بکوشن تا قوت و نان و پیخور تکی وا بو پته و راگرتی ئیسلام و نه ته وه و بهره ی مروفانی و درێژدان به ژبانی پیاوانه و ژیرانه و خوا په سندانه، دابین، بکه ن و له بهرا ناز و خه ی بکه ن.

دیاره نه م قوت و خوارده مه نه، به پروای ئیمه بینجگه له بیرو باوه ری مه عنه وی و ساغ و بیخه وشى ناو خوینی پاراستنی نه ته وه بی و ئیسلامی که بی نه لاین: بیرو نه ندیشه ی وزه هینه ر (Idee - Force). هیم و بناخه که شى له سه ر پروا و ئیمان و ته قوا و شادی و بژ و نى ژین و ژبان دا مه زراوه.

نه م جوړه بیرو باوه رانه که سه ر نه نجام نه بی نه ته وه ی ئیمه مسولمانان پی بگه یینن و بهر زیان بکه نه وه تا نه گه نه که مالی دلخوازو نه گه نه هیوا و ئاره زوی کوردی و مروفانی و ئیسلامی خوینان، نه ناو ههر هوژونه ته وه یه کدا، دیمه نیکی تاییه ت به خوینان هه یه، کویر کویرانه به دوای نه م و نه و رویشتن مروف بهره و گوره و ئیرانه، نه باو توشی کهندو کو سب نه بی و نه که وینته ناو ته نگ و چه له مه وه و توشی توشی و هه له ت وزه رد و بهرد نه بی و له هه لدیره وه بهره و خوار هه ل نه دیرری و ملی نه شکى و په راش په راش نه بی.

شه پوئل / ۱۸۴

دياره هيچ گهل و نه ته وه و مسولماننيك نه بوه كه وه كو قارچك و كارگ ههل توقيبى و روابى وشين بوبى، دياره ژيانى ئيستاي نه و پيوهندي به رابوردوى نه وه وه ههيه، كه وابى ههر جوړه بزوينهري مه عنوى و نه و پهري دلخوازي كه ههلى ده بژيږي، رگ و ريشه ي له رابوردوى دورو دريژي نه و ههيه، جا ههر له م سوينگه وهيه، به چاوليكهري له م له م ناروزو ي دلخوازي نه ته وه يه ك بيرورايه ك، كه له ره وشت و خو و ناداب و رسومي، وه ميژو و دين و ثاين و ته رزي ژيانى مه عنه وي و تاوه زي نه و ههل نه قولابى، ناكري به سه ريډا بيري.

نه وانه ي وا بو داين كردنى چا كه و به خته وه رى و بار چا كه ي نه ته وه و مسولمانان و گهل نه كوښن نه بى چاكي لى به لادا بكه ن و به له بهر چاو گرتنى به رژه وه ندى نه ته وي مسولمان و ستم ليكراوى خوځيان و به پى روژو ههل و دهره تان و ژيان و ميژوى نه و يه كزنجيره له م بيرو نه نديشه ي و زه دهره (Idee - Fobce) به هاو نيشتمانه مسولمانه كانى رابگه ينى و ته قالا بدا و بكوښى تا نه وانيش بكه ونه بزوتنه وه و خهيات وهه ستي بيرو پرو او ئيمان و باوه ريان تيدا بيوزته وه و قهوى نه بى جا نه گهر به يارمه تي يه زدان، نه م كاره ساتانه ساز بون و كران، هه مو كه س نه توانى هيو داربيت كه باخ و بيستانى به رهي مسولمانان و نه ته وه كه ي له ههر نه و روژنيكدا به هارنيكي ته ژى و پرتري له خيرو خوشى و جوانى و رازاوه يي خه ملاوى و پر بژيوتر له جاران هه بى به لكو ههر روژنيكي به هارو گشت به هارنيكيشى نه و روژنيك بى.

به هارو نه و روژنيكي تاوا كه هه ميشه شادى هينه روپر بژيوبى و له توف و باو بو رانى روژگار پاريزراوبى ئيمه نه مه به به هارو نه و روژى هيو داران و ئيمان داران به خواو پيغه مبه رو قوربان و روژى به رى نه زانين دياره به پى فهرموده ي خودا. «أَفَعَيَّنَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ» سوره ي (ق) ثايه تي ۱۵

Zimanî kurdî hunere

Zimanî kurdî remzî hewîyey netewî û niştimanî kurde' zimanî kurdî mîratêkî girîng û zor bayexdarî ferhengîye. zimanî kurdî' debê Le wajey dataşiraw biparêzirê.

Zimanî kurdî le babet terkebewe' zimanêkî kişgêrye (mo'cizeîye) û debê le xuncawî û guncawî peredar û sersurhênerî ewe be başî kelk werbigîrdirê.

Zimanî kurdî zor asan wajey bêgane le xoyda detawênêtewe û her weku wajey xomalî lêdeka' zimanî kurdî çome awêkî pir bereket û tejî ye le gencîneyêkî gewre û bayexdarî mîrat û kelepurî ferhengî kurd û netewey kurd ziman' û bo gelanî dîkeş bedihatuyêkî gewre u pir şan û şikoye' zimanî kurdî daray wajey zor û peredar û ciwan û lebar û le ser zar xoş û suk û rewan û şîrîn û êsikuke. zimanî kurdî ahengî dil u derun lawênî heye û zor le giwê xoşe' ciwan giwê delawênêtewe û be paldan be taybetyekanî wajey xoy û terkîbî taybet be zimanî kurdî, asan detiwanê her beşê le beşekanî zanîn û me'arifî mirovanî nîşan bida û be wirdî beyanî bika.

Zimanî kurdî zimanî şê'ir û Hone, felsefe û zanîn û hunere' boyê baw û bapîraniman fermuyane: "**Zimanî kurdî hunere**" zimanî kurdî hoyêke taybet bo bedest hênanî watay berz u terz' zimanî kurdî hîkmetê gewre û bêwêneye, ca her le ber ewe' zorê

le lêkoleran û ziman nasani cîhan' zimanî kurdî fêr bun û lêkolinewey Zimanewanî xoyan' be zimanî şîrînî kurdî beyan deken. nimunekey (maykil çayd) e ke le ser radiyo kurdî le waşington le babet zimanewanyewe gise deka û rîşey wajekan le zorbey zimanekanî mirovî cîhanî em serdeme lêk dedatewe û bas le seryan deka.

zimanî kurdî zimanê faxir' ciwan' saf' lus 'lebar' resaw' rewane.

guncawî u xuncawîşî zor û zewende zimanî kurdî zimanêkî zîndûe çunka wajey lê saz dekirê û muşteqqatî heye û zor be asanîş wajey xelkî tir le nêw xoyda detawênêtewe.

Zimanî kurdî wajey pak û bêgerd û xawêne' bineretê rişeyî û sift û payedar û mayedarî heye 'zimanî kurdî' le siwêngey nûseranî jîr û bîrwird û zana û zimanewanî kurdewe 'roj bo roj' peredartir û pitewtir û sift û soltir debê.

ziman û edebî kurdî remzî yêkyetî û hewyey mêjûyî kurdane 'Sa debê be tewawî û pir behêz' be wizeyê tewaw' bîparêzîn û perey pê bideyin û Genîtirî bikeyin. Kurd zîyad le her şitê behoy ziman û ferhengî xomalî xoy tiwanîwitî le rast dagîrkeran 'rawistê û xoy zîndû rabigirê û dij û dujminan le xoy bipirîngênêtewe û le nêw kûre û sobey girdarî dagîrkeran da netawêtewe.

zimanî kurdî pir hêz û bewizeye' baş detiwanê barî ferheng û îlm û zanîn û tiknîk û bayexekanî ferhengî mirovanî û îslamî Helgirê û le nêw xoyda segamgîrî bika' nûseran û lêkoleran û

enîstîto û encumen û kanune ferhengîyekan ' le derewe û le nawewe erkê sengîn u qursîyan le ser şane ' bo parastin û peredan be zimanî kurdî, dîyare hunerîş le ziman û edeb û ferhengewe serçawe degirê , ewe bîniş û têriwanîni hunere ke le gîyanî kor û komelgada tof û tofan bedî dehênê û zanîn û tiknîkîş bo geyîştin be amanc dête yarmetî danî.

dîyare huner serçawey ilm û şaristanîyet û jîyare ' herwa ragirî berdewamî bîr û fikrî afirandinekanî însane' be dirêjey mêjû.

Huner seretay her şaristanîyetêke' her wek girîngtirîn dîmenî rênas' le rojawada barî hunerî ew bûwe û le ol û dînîş da pêgemberan le rastî da' Gewretitrîn insanî mêjûn, ca her leber eweyşe Qur'an be gewretirin kişgêrî pêgemberî îslam dezanirê' Çunka girîngtirîn taybetmendî Qur'an barî hunerî ewe' dîyare debê piştîwanî hunerî emroy kurd' hunerî rabirduy bê û bişriwanête diwaroj' ta bitiwane be mumtazî bimênêtewe.

dîyare zanîn û ilmîş debê bo têgeyîştin û pêgeyîştinî mirov bê û lêhatûyî bêbiranewey ew' hemîşe be zanîn bigate kirdewe ta zerfîyetî giyan û rohî mirov' awaletir û dilrewêntir bê. pêwîste emro netewey kurd' baştir xoy binasê û cîhan binasê ta bitiwane beşe cîya cîyakanî zanîn û tiknolojî be des bihênê û bîyankate xomalî kurdî, lem rêbaze da xiwêndewaran û jîran û pirbîran û zanayan û xawen (nûsing):

qelem û xawen endêşe' zor erkê berçawîyan heye. le babet

dengewe' zimanî kurdî zor genîye lam waye hiç zimanê be endazey zimanî kurdi xawenî (deng) bê, bo wêne:

hîle - Lûre - sereser - zirîke - teqe - reqe - hare cirîwe - sîre - bore - wîze - mîyaw - QîreQir^ - tepetep - bolebol - zirmezirm - xirmexirm - qîre - qîje - zerezer - HajeHaj - mirxemirx - qilme gilm - qilpeqilp - şîrîxeşîrîx - şîrîqeşîrîq - biruskebirusk - xawexaw - zirînge zirîng - tirpetirp - haskehask - tasketask - Heniskehenisk - qoreqor - qulteqult - pişm u hur - mîzemîz - gîzegîz - birîke birîk - fîke fîk - cîkecîk - çeqeçeç - hepehep - şapeşap - qirxe qirx - lirxelirx - firtefirt - qirteqirt - girmegirm - zirmukut - xinkexink - çikeçik - tiketik - gare gar - karekar - balebal - Horehor - Qirîçe qirîşk - ax - Ox - koxekox - zîrezîr - mişemiş - xişpexişp - Huşehuş - luşeluş - zirezir - firefir - qirçeçirç - filçeçilç - miçemilç - piçepiç - bore bor - gabor ...

zorbûnî deng xoy nîşaney peredar bûn û pirbît û bereket bûnî zimanî kurdîye' dîyare zîyatir lemeş hen' hercen hêndê lewane (Îsmî sewtin) belam deng lewanîş da her heye.

rojgarê zimanî mad'kurdî.le feragînewe ta gana (le midîteranewe ta çîn)

xelkî em nawenawe be zimanî kurdîmadî nasîyaw bûn' betaybet le katî hêrişî îskender da 'kurdîmadî bawî serzarî xelk bûwe û dersî pê xiwêndirawe' em ders gutinewe be zimanî kurdîmadî le mizgewtan ' le fêrge û hucrey mela û feqêyan ber lewey darulfunûn le rojhelatî nawîn danirê lay melayan' ders

شه پۆل / ۱۸۹

dexiwenidra û melay dersbêjîş watay dersekey be kurdî beyan
dekird û şê'irî (helbest) kurdîşî pê dewutin û tenanet kitêbe
wirdîlekanyan le zimanî erebîyewe bo dekirdin be kurdî ewe ta
serdemî Xanay qubadî berdewam bûwe ke Xana fermûyetî:

kurdî ce farsî bel şîrînteren

Her çen mewaçan farsî şekeren

pêşbûwan mehfûz' baqî wesselam.

belefzî kurdî, kurdistan تمام

Dr. muhemmed Salih İbrahimî: (taran)

به داخه وه تلویزیونی **Medya** - له کات ژمیری ۸/۵ شهوی ههینی
۸۰/۱/۱۰ له سهر شه مه ۱۳۸۰/۱/۱۱ ی هه تاوی له بهرنامه ی بلاو کردنه وه ی
هه وال و نوچه، به زمانی کوردی رای گه یاند: زانا، لیکۆ لهر، میژو زان و میژو ناسی کورد،
مامۆستا مه لاجه میل روژبه یانی له به غا له مالی خوبی به بیور (ته ور) ی دارشکین له روژی
سی شه مه ۱۳۷۹/۱۲/۳۰ ی هه تاوی و ۲۰ مارس ۲۰۰۱ ی زاینی شه هید کراوه،
ئه م کاره ناحهزو ذریوه، له لایه ن دژو دوژمنانی نه ته وه ی مه زلومی کوردو کوردستان
ئه نجام دراوه (شه پۆل).

هه رکاتی ده چمه په رلانه خه فه تمه؛ که ته مه ن، چه ن
کورته، بو که لک وه رگرتن له و سفره ره نگینه (شه پۆل).

لا په ره ی کتیب وه ک شاپه ره که رو حی ئیمه
بو لای نورو روناکی ده خاته هه لفرین: ویلتیر.

وه ره با هه مومان ناله مان یه کخه ی ن
به لکو به و عیشه نیشتمان سه رخه ی ن

زوان و ئه ده ب:

ئهمير شه ره فخانې بتليسي له ئاخرو ئوخري سه ته ي ده هه مي كوچي واتا: ۴۰۰ سال بهر له مه كتيبي شه ره فنامه ي به زواني پارسي له ميژوي. گه لي كوردا نوسيوه ئه مير شه ره فخان يه كه م ميژو نوسيكه، زواني كوردي له بابته زار او وه كردو ته چوار به ش^۱ نه و چوار ه ش به م جوړه ن:

۱- كرمانجى:

مه به ستي ئه مير شه ره فخان له كرمانجى زار او وه يه كه له م چاخه دازيا تر له ده ميليون كورد قسه ي پي ده كهن. وه نوسه ران و ميژوسان كرد و يانه ته دويه ش: ئه لف: كرمانجى ژور ويا با كورى: "شمالي". كه كورده كانى: (تيره وان و گورجستاني شوره وي لاچين، گول به هار يا گولبجار، ئاخكه ندو...) وه كورده كانى توركيه له لاي گولاوى (وان، ديار به كر، قارس، با يه زيد، خه رپوت و جه زيره و ده رسيم و...) وه كورده كانى ئيران (له قوچان و بجنورد هه ريمى خوراسان وه هوزى جه لالى و ميلانى و هه ركى و برادوست و... له نازر باييجانا^۲. وه هه ريمى جابان: "جاوان" له ده ماوه ندى لاي تاران.

وه كورده كانى عيراق له (هه ريمه گه لي دهوك و موسل و هه ندى لاي هه ولير) وه كورده كانى سوريه له (ئوستانى: پاريز گه ي دير الزور و فه رماندارى ترابلس و حيسن الاكراد و كورده كانى لوبنان و ئوردون. به م زار او وه له عيراق^۳ - باديني پي دلين. پي: كرمانجى خوارو يا باشورى: "جنوبى" وه ك زار او وه كورده كانى موكريان: مه هاباد، سه رده شت، سنه، مه ريوان، سقز و بانه و... له كوردستاني ئيرانا وه ئوستانگه لي سليمانى، كه ركوك و هه ولير له كوردستاني عيراق^۴ كه به هه له به سورانى ناوى ئه بن.

۱ - بنواره شه ره فنامه چاپى پطرسبورغ سالى ۱۸۶۰ زاييني وه به رگى به كه م چاپى قاهره سالى ۱۹۳۰ زاييني و ئوفسي تاران سالى ۱۳۴۳ هه تاوى لا په ره ي ۲۳.

۲ - "له ده رسيم به زار او وه ي زازايى داخون" (زازاله ناوچه ي سيورلى جېخجوره كر) و گوزان (له كه ندوله، پناوه، هه ورامان، تل هه شك (ص ۴۵ تاريخ زوان پرويز خانلرى).

۳ - بنواره (باوى كو مه لايه تى و ميژويى نوسراوى شه پۆل) چاپى تاران نه وروژى ۲۵۹۱ كوردي ۵۷ و ۵۸ هه تاوى.

۴ - به هه له بادينانى "به دينانى" پي ده كين.

شه پوئل / ۱۹۱

۲- لری:

مه بهستی نه میر شه ره فخان له زار او هی لری (ئیلامی، فیللی، بهختیاری، له ههریمی پشکو و پیشکو، یان رونا کتر بلین: له همه دانه وه تا شوشته رو شاری کورد له ئیرانا وه نوستانگه لی کوت و عیماره و فیللیه کانی به غاو به سره و شوینه کانی تره له عیراقا.
۳- که لوری = که لهوری.

مه بهستی نه میر شه ره فخان له که لوری نه و جو ره زارا وانه به که له زور به ی ههریمه کانی کرماشان دا، وه له بهشی له کستانا له نوستانی ساحلی ئیران وه له ناو کورده کانی فرمانداری خانه قین، منده لی و میقدادیه: "شاربان" قسه ی پیی ده کری، به هه له هه ندی له نوسهران "کرماشایی" یا "له کی" پیی نه ئین که چی له کی خوئی تیکلاویکه له (لری، که لوری و گورانی).
۴- گورانی:

مه بهستی نه میر شه ره فخان له گورانی زار او به که له پیشا له "نهرده لان وه" تا کیوی حه مره ین یانی له نوستانی: پاریزگی کوردستان له ئیران وه پاریزگی کانی سلیمانی و که رکوک له عیراقا قسه ی پیی کراوه ...

به لام به هوئی ته وه که زور به ی هوزه کانی گوران زوان وه ک: زه ننگه نه، سییا مه نسور وهی ترله روزگاری شاهه باسی سه فه وی به وه کوچ دراونه ته، نه فغانستان؛ جابه م هویه ته وانه وا به م زار او به ناخه فتون زور که م بونه ته وه. زار او هی گورانی له م چاخه ی ئیمه دا له ناو (هوژی زه ننگه نه، سییا مه نسور، گهلالی، شوانکاره، کاکایی، هه ورامانی له کوردستانی ئیران و عیراقا وه له ناو کورده کانی نه فغانستانا باوه و ماوه.

۱- بابا تاهیری عوریان (۹۳۵-۱۰۱۰) به لری شیعری گوتوه و ناوبانگی چارینه: له ده ره وه ی کوردستان بلا بوته وه بیرو باوه ریکی دزی ده ره به کایه تی له ناو گهل دا بلا و ده کرده وه ... له شیعره کانی دا به توندی دزی زوگم و زوری کوته لایه تی دووه. هه ره ها دزی ناغا گه و ره کان و فه رمانه واکان بووه "میژوی جیهان پراگ ۱۹۶۰ به رگی سیته م ل ۵۰۲ چاپی چیکی). وه (کوردستان و کورد) به نه قل.

۲- کوری له نوسران به هه له یگورانی؛ هه ورامانیان پیی وتون، که چی هه ورامانی خوئی زار او به که له گورانی کون.

۳- بوئاسینی شوانکاره بنوا ره (کتیبی باوی کوته لایه تی و میژوی و... نوسراوی شه پوئل چاپی تاران سالی ۵۷ و ۵۸.